Josef Lada

O chytré kmotře lišce

V hájovně U pěti buků

Stará hájovna U pěti buků stojí o samotě na malé mýtince mezi lesy pod vrchem Homolí a nad rybníkem Kačákem. V hájovně bydlí hajný Vobinuška se svou manželkou a dětmi, Jeníkem a Růženkou. Obě děti, Jeník i Růženka, jsou se svým osamělým domovem velmi spokojeny a za nic na světě by neměnily s jinými dětmi z vesnice. A proč by také měnily, když okolí hájovny jim poskytuje všechno, co náleží k obvyklým dětským radovánkám: v lese roste množství červených i černých jahod, malin, oříšků i hub; v rybníku Kačáku se mohou v parných letních dnech vykoupat, a když v zimě zamrzne, mají kluziště pár kroků od domova. A z vrchu Homole se v zimě tak krásně a divoce sjíždí na rohačkách s větrem o závod.

Vobinuškovi mají své děti velmi rádi a přejí jim, aby všech dětských radovánek užily dosyta. Jeník i Růženka své rodiče za to zase vždy ochotně poslouchají, jak se patří a sluší na dobře vychované a vděčné děti. Proto také není z hájovny U pěti buků slyšet křik, nářek nebo hubování.

Kdykoliv se hajný Vobinuška vypraví do města nebo do vesnice, vždy dětem něco dobrého přinese a odevzdá jim to se šťastným úsměvem, když mu přijdou kus cesty naproti. Ale i když jde jen do lesa na obvyklou obchůzku, je rád, když jim může něco přinést pro potěšení.

A tak se stalo, že jim jednou z lesa přinesl mladou lištičku. Obě děti měly z mladé lišky ohromnou radost a hned jí sháněly nějaké příhodné obydlí, hodně pohodlné, aby se jí v hájovně líbilo. Otec hajný usoudil, že by se jí nejlépe bydlelo ve psí boudě, kterých bylo v hájovně U pěti buků vždy několik pro „strýčka Příhodu“, a obě děti se daly ihned s chutí do práce, aby ji pro lišku upravily co možná nejpohodlněji.

Dva psi hajného Vobinušky, Hektor a Sultán, se na to mazlení s mladou liškou dívali zlostně a s nepochopením.

„To je komedií – s liškou!“ bručel Hektor. „Podívej se, nejlepší boudu jí upravují a vystýlají jako nějaké princezně! V zimě to musíme za mrazu a ve sněhu pronásledovat, a teď se tomu budeme snad klanět jako nějakému panstvu!“

Když byla bouda upravena, dal hajný lišce na krk pevný kožený obojek, ke kterému připojil delší řetízek, a ten pak připevnil k boudě. Ale lišce se útulně upravená bouda ani trochu nelíbila. Škubala sebou na řetízku, vyskakovala do výšky a všemožným způsobem se snažila zbavit se nepříjemného obojku. Oba psi se tomu vesele chechtali, ale Jeník a Růženka projevili obavu, aby se liška neuškrtila.

„Však ona se neuškrtí, nebojte se!“ uklidnil je zkušený otec. „Až se tím hodně unaví a pozná, že všechna její námaha je marná, přestane sebou na řetízku trhat a zvykne si být uvázána jako pes.“

A liška si skutečně brzy uvědomila, že se marně namáhá, aby se osvobodila, a počala si zvykat na svůj nový domov. Jeník i Růženka se snažili lišce její vězení všelijakými pochoutkami zpříjemnit a chovali se k ní tak vlídně, že na ni Hektor a Sultán velmi žárlili. Ale netroufali si jí ublížit, protože jim to hajný přísně zakázal, a jak známo, myslivečtí psi ihned pochopí, co smějí dělat a co nesmějí.

Obě děti přicházely k lišce každý den, dlouho si s ní hrály a liška si brzy také na ně zvykla, že vždy smutně skučela, když k ní hned v obvyklou dobu nepřišly. Jakmile je však viděla přicházet, ihned vyskočila tak daleko před boudu, kam až jí to řetízek dovoloval, a radostně vrtěla ohonem.

Růženka byla pilná čtenářka, a protože sama velmi ráda četla, tak myslela, že i lišku bude zajímat, když jí občas něco zajímavého ze svých knížek přečte. Domnívala se tak proto, že oba psi, Hektor i Sultán, vždy na ni upřeně hleděli, když jim něco vykládala, jako by všemu dobře rozuměli. Také liška vždy pozorně poslouchala, když jí Růženka četla z nové knížky, kterou dostala o vánocích pod stromeček a ve které byly krásné pohádky o zvířatech.

Nejraději četla Růženka lišce pohádky o chytrých liškách, ve kterých vtipné lišky vždy nějaké méně chytré zvíře nebo i člověka svým bystrým důvtipem přemohou.

Zpočátku ovšem nerozuměla liška ani slovo z toho všeho, co jí švitořivá Růženka napovídala; protože si však dávala dobrý pozor, brzy porozuměla mnohým slovům a za nějaký čas již rozuměla všemu. Víte samy dobře, milé děti, že psi rozumějí lidské řeči, že dobře chápou, když jsou chváleni, a jak se stydí, když jsou za nějaké provinění vyhubováni. A lišky, jak snad také víte, jsou příbuzné psů a mají mnohé jejich vlastnosti. Mimoto byla tato liška obzvláště chytrá a chápavá, a tak není divu, když na ni Růženka každý den mluvila, že všemu dříve rozuměla než některý pes.

A proto liška čím dál tím raději poslouchala Růženčino předčítání a vyprávění o chytrých liškách, které často ošálily i tak rozumné zvíře, jako je král všech zvířat, moudrý a vznešený lev. To lišce velmi lichotilo a umínila si, že se bude všemu dobře učit, aby byla jednou také tak chytrá a rozumná, jako byly ty lišky z pohádek. Proto také všechno ochotně dělala, co na ní Jeník nebo Růženka při cvičení žádali.

Po nějakém čase hajný Vobinuška uznal, že si liška v hájovně již tak zvykla, že ji mohou děti odvázat a vodit na řetízku. Potom jí bylo už také někdy dovoleno trochu se proběhnout po dvoře, ale na zavolání musela vždycky ihned přijít a klidně se zase nechat uvázat. A přitom ji obě děti učily všelijakým kouskům: učily ji přinášet předhozené věci, prosit, panáčkovat a chodit po zadních nohou. Když už všechno dobře uměla, učily ji děti těžším kouskům: chovat panenku, držet v předních prackách hůl a při chůzi se o ni opírat.

Všechno to učení a mazlení s liškou pozorovali oba psi s velkou zlostí. Ačkoliv se tvářili, jako by se o lišku ani trochu nezajímali, dobře přitom viděli, co všechno již liška umí, a velmi jí to záviděli. „To je komedií s liškou!“ zlobil se Hektor. „Podívej

se, kolego, jak se pyšně nafukuje, že umí nosit hůl! Takové věci jsem už uměl jako malé štěně a dávno jsem to už zase zapomněl, protože musím dělat rozumnější věci: ve dne v noci chodit do lesa na obchůzky nebo hlídat hájovnu jako ty. A přitom nás ani nenapadne, abychom se pro to nějak nafukovali. A podívej se na ni! Tváří se pyšně jako kníže pán a myslí si, že nám bude brzy také poroučet jako naši páni nebo děti. Ale – milión komárů – to by si zase na mne nepřišla!“

„Prokrýlepána, Hektore, to snad přece není ani možná věc, aby nám nějaká taková hloupá liška poroučela jako pán?“ mumlal Sultán ustrašeně. „Na mou duši, Hektore, to bych tady nebyl ani den a vypálil bych odtud jedním rázem. Raději bych chodil po žebrotě!“

„I nefňukej už napřed, Sultáne! Však nám ještě neporoučí a doufám, že zítra také ne!“ bručel Hektor mrzutě. Potom něco pošeptal Sultánovi do ucha a hned nato oba psi s divokým štěkotem vyrazili ze dvora ven, a stále hlučně štěkajíce, oběhli si třikrát celou hájovnu, jako by honili celou bandu zlodějů. Potom se zase hrdě jako vítězové vrátili a po očku se podívali na lišku. A velmi se oba dopálili, když viděli, že liška po celou tu dobu, co oni tak řádili, klidně spala před svým obydlím a že ji ani nenapadlo, aby se hned, jak začali štěkat na výstrahu, schovala do své boudy.

A to lišku opravdu ani nenapadlo. Ona dobře slyšela, co si o ní povídali, a umínila si, že je za tu závist trochu potrestá. Jak jsem vám už řekl, znala z lidské řeči tolik slov, že všemu rozuměla, když k ní děti něco mluvily, protože si všecka slova snadno pamatovala. A nejen to, že už mnoho rozuměla – ona také potajmu zkoušela nějaká lidská slova, a protože byla chytrá a pilná, brzy se jí podařilo několik lidských slov promluvit. Byla na to velmi hrdá a těšila se, jak tím Jeníka i Růženku překvapí. Ale dříve si to chtěla vyzkoušet na Hektorovi a Sultánovi. Dlouho však nevěděla, jak by to měla udělat, a přišla na to až tehdy, když slyšela, jak jí oba hafani závidí přízeň pánových dětí a jak ji pomlouvají.

A pak to hned provedla. Když viděla, že si oba vlezli do svých bud, zalezla si také do svého obydlí a tam chvilku počkala, až se uhnaní psi pohodlně ve svých peleších uvelebí – potom vystrčila hlavu z boudy a zvolala silným hlasem: „Hektore! Sultáne!“

Sotva to psi uslyšeli, hned vylétli z bud a hnali se divoce ke dveřím hájovny. Když je našli uzavřené, rozhlíželi se na všechny strany, aby vypátrali, kdo a odkud na ně zavolal, ale nikde neviděli ani toho nejmenšího človíčka. Chvilku ještě postáli u zavřených dveří a pak se zase loudavým krokem vraceli do svých bud. Ale sotva ulehli, vystrčila liška zase hlavu a zavolala hlasem ještě silnějším: „Hektore! Sultáne!“ Podruhé vylétli psi ze svých pelechů a úprkem pádili k zavřeným dveřím. Oba měli strach, aby nebyli káráni, že se na ně musí dvakrát volat, a proto ještě důkladněji a pozorněji pátrali po dvoře i kolem hájovny, kdo to na ně zavolal.

„Někdo si z nás dělá legraci!“ huhlal Hektor zlostně, ale Sultán se stále ještě vyjeveně rozhlížel, div si hlavu neukroutil. A když se pak znovu loudali zpět k svým pelechům, zastavil se Hektor před liščinou boudou a přísně a podezřele se díval, jak se liška tváří. Ta sice dělala, jako když už týden tvrdě spí, ale starý a zkušený Hektor ihned poznal, že se jen tak přetvařuje. Jistotu však neměl a také tomu ani nevěřil, že ona by to dovedla, ale měl zlost, že snad se jim posmívá. Proto jenom něco zlostně zabručel a odešel si se Sultánem lehnout před boudu, aby poznal, odkud to volání přichází. Ale liška už je nevolala, protože jí ta dvojí zkouška z lidské řeči stačila, a jen se ve své boudě chechtala, jak ty dva hafany dvakrát řádně prohnala.

Od té doby se liška učila všemu, co Růženka chtěla, ještě s větší chutí. Bavilo ji velmi, když jí děvčátko dalo do packy tužku a vedlo jí packu s tužkou po papíru, aby se tak naučila napsat všechna písmena, a lišce se to vskutku dobře dařilo. Vždyť ona to

zkoušela i bez Růženky; když byla sama, vzala třebas i kousek dřeva a do písku jím ryla různá písmena a měla vždy ohromnou radost, když se jí to dařilo. A není divu, že při takové píli se uměla brzy také již i podepsat!

Však se často některý z psů přišel k její boudě podívat, co to tam ta přilezlice tropí, ale liška vždy včas všechno v písku ohonem rozmázla. Za to se psi ještě více na ni zlobili a umínili si, že ji budou zlobit pokud možno nejvíce, aby hned z hájovny utekla, jakmile se jí naskytne příležitost.

„Já ti říkám, Sultáne, že ona to tuhle na nás volala! Vždyť Růženka ji učí pořád žvatlat po lidsku, a když se to naučí hloupý špaček, tak brebtavá liška se to může také naučit!“ hučel Hektor do Sultána. „Ale ať si čmárá co chce a brebtá také co chce, do toho mi celkem nic není, ale to mě řádně dopálilo, že si tuhle na nás zavolala jako na nějaké vandráky. Taková podkřovní poběhlice, která se jindy v lese může před námi strachy přerazit, a teď ji budeme snad muset na slovo poslechnout jako našeho pána a hospodáře?! Prach – dudy a necky! Pojď, Sultáne, dělej jen to, co budu dělat já! My té poběhlici ukážeme, co dovedou myslivečtí psi!“

V tu dobu se liška spokojeně vyhřívala na sluníčku. Mžourala ospale očima, ale přitom dobře viděla, jak se oba psi zvedli od svých bud a loudají se k ní. Toho by si byla ani nevšimla, ale psi se dali pojednou do zuřivého loveckého štěkotu a hnali se úprkem přímo na ni jako na nějakou kořist. Ona sice věděla, že jí nesmějí ublížit, ale čert věř takovým kolohnátům! Snadno mohou zapomenout na své dobré vychování, a proto se před nimi co nejrychleji ukryla až do nejzazšího kouta svého obydlí.

Zatím však se oba psi už zase klidně vraceli, jako by se nic nestalo, protože vyběhl na dvůr hajný, aby se podíval, proč se psi tak vztekle rozštěkali.

A tento žertík potom psi opakovali tak často, že brzy lišce pobyt v hájovně znechutili. Mohla sice na ně žalovat, ale něco

takového je pod liščí hrdost; rozmazlená kočka by to jistě udělala, avšak liška je statečné lesní zvíře, které by se za to jistě stydělo, kdyby fňukalo a žalovalo.

„To raději odtud odejdu!“ rozhodla se dopálená liška. „Jeník i Růženka budou jistě pro mne plakat, ale potom snad uznají, že jsem šla jen tam, kam patřím. Vždyť všechny ty lišky, o kterých mi Růženka četla, žily v lesích, a ne u boudy v nějaké hájovně. A konečně se mohu vždycky zase vrátit, kdyby se mi v lese nelíbilo!“

A potom už jen čekala, až se jí naskytne vhodná příležitost k útěku. Těšila se na volný život v lese a říkala si stále, že to bude něco mnohem krásnějšího než být stále uvázána u psí boudy. A tím, jak bude v lese živa a co bude jíst, si také hlavu nelámala; vždyť všechny ty chytré lišky, o kterých jí Růženka z knížek četla, se tak snadno živily a všechno se jim vždycky lehce zdařilo!

A konečně se také dočkala. Jednoho dne jí děvče špatně zapjalo na krku pásek a liška cítila, že se ho může snadno zbavit. Také to hned učinila, když byla na dvorku samotná. Psi byli v tu dobu někde s hajným v lese, dveře u vrat byly odemčeny – nejkrásnější příležitost nastala a liška také neváhala. Trhnutím hlavy se zbavila obojku a jako blesk sebou mrskla přes dvůr k vratům a rázem měla to, po čem tak dlouho toužila – zlatou svobodu a volnost!

Na malém kopečku nad hájovnou se ještě na okamžik zastavila a poslala všem poslední pozdrav: „Buďte tam všichni šťastni a zdrávi! Sbohem, hájovno U pěti buků! A sbohem, Růženko a Jeníčku!“ A pak zmizela v hustém křoví.

Toho večera šly obě děti hajného Vobinušky s pláčem spát. Marně je otec těšil, že jim co nejdříve zase lišku přinese, a marně jim sliboval, že ta nová bude ještě chytřejší; děti se nedaly utišit. „Vždyť ona někde v lese hladem zahyne,“ naříkala Růženka, „protože se sama živit neumí a byla zvyklá jíst jen vařenou stravu! Ach moje zlatá liščičko – snad už tě nikdy neuvidím!“

A jen oba psi chodili po dvoře hrdě jako vítězi. Chechtali se

tomu, jak se snadno lišky zbavili, a rozhodli se, že s ní řádně zatočí, jakmile ji v lese dopadnou.

Nový domov

Zatímco děti hajného Vobinušky naříkaly pro uprchlou lišku, ležela již, nevděčnice, v novém pelechu v dolanském revíru. Dolanský revír byl na opačné straně vrchu Homole a liška chtěla mít nový domov co nejdále od staré hájovny.

Byla s novým domovem úplně spokojena a také celé okolí, které si hned druhý den ráno důkladně prohlédla, se jí velmi líbilo. Také byla ráda, že je blízko hezká myslivna, u které zahlédla hošíka velmi podobného Jeníkovi ze staré hájovny. A to proto, že byla přece už jen hodně zvyklá na lidi a že se jí po Růžence a Jeníkovi velmi stýskalo. Ale svoboda a volnost jí už také tolik zachutnaly, že se do staré hájovny vrátit nechtěla, a také proto, že si umínila, že se musí sama živit, jako to dělaly všechny chytré lišky z pohádek. A protože se už také počítala mezi dospělé a chytré lišky, začala sama sobě říkat kmotra liška. My ji ze zdvořilosti musíme už dále také jen tak nazývat.

Všecko bylo tedy hezké, ale hůře bylo, když kmotra liška dostala hlad. Vůkol nebylo nic k snědku a živou zvěř si také chytit neuměla, protože se tomu vůbec neučila, a tak se několik dnů musela živit všelijakou žouželí. Ono se to kmotře lišce lehce řeklo: budu živa tak snadno a pohodlně jako ty kmotry lišky z pohádek, ale když konečně chtěla také něco podobného udělat, s hrůzou seznala, že všechny ty případy, o kterých jí Růženka četla, už nadobro zapomněla.

Až jednou večer, když se potulovala kolem myslivny, vyslechla pod oknem něco, z čeho měla pojednou radost. Myslivec vyprávěl svému synku všelijaké pohádky o chytrých liškách, jak byly snadno a pohodlně živy, protože svou chytrostí připravily často lidi i zvířata o chutná sousta.

„Jéminářku!“ zvolala kmotra liška překvapeně. „To je dobré! Vždyť to jsou zrovna ty pohádky, které mi předčítala Růženka ve staré hájovně!“

Myslivcův synáček se těm pohádkám také velmi smál a prosil tatínka, aby mu vyprávěl takové pohádky každý večer.

„To bude teď pohodlné živobytí!“ libovala si kmotra liška. „To, co dovedly ty chytré lišky, o kterých myslivec vypravuje kloučkovi, to já také snadno dokážu a doufám, že je všechny ještě překonám! Budu to nyní dělat jako ty chytré lišky, ale musím si to všechno nejdříve v hlavě uspořádat. Všechna ta Růženčina povídání se mi v hlavě melou a motají páté přes deváté, takže jsem z toho všeho – jak se říká – janek. Ode dneška vyslechnu pod oknem vždy jenom jedno myslivcovo vyprávění o chytré lišce a hned to za dobré paměti provedu, aby se mi to z hlavy nevykouřilo. – Tak – a teď si tady ještě něco poslechnu a hned zatepla to udělám také tak!“

A myslivec počal zrovna vyprávět novou pohádku: „Jednou jedna kmotra liška běžela kolem vinice. Když uviděla na keřích krásné hrozny, hned na ně dostala velikou chuť a všemožným způsobem se snažila jich dosáhnout. Vyskakovala do výšky, co síly měla, rozbíhala se zdaleka, ale hrozny visely tak vysoko, že je nemohla utrhnout. A když konečně pochopila, že všechna její námaha je marná, obrátila ihned svoji lačnou chtivost v ošklivost a pohrdání. Povídala: ‚Tyhle hrozny jsou jistě kyselé jako šťovík! Proto mě ani nenapadne, abych je trhala a jedla!‘“

Když myslivec dopověděl, dala se naše kmotra liška do tichého smíchu. A potom si bručela pod vousy: „Hm – tohle zrovna nebyla nějaká moc chytrá liška! Hrozny byly trochu vysoko, a proto je nechala být a hloupě odešla. A to já tak hloupá nebudu, milej pane myslivče, a hned vám to také dokážu. Vy si tu zatím povídejte dál a já si hned také dojdu na nějaké hrozny. Vzpomínám si, že domeček ve vaší zahradě je celý obrostlý vínem, a proto se tam na ně také ihned vypravím. A protože už také tuším, že budou hrozny od hus a od dětí dole obrané – vezmu si s sebou hned také váš žebříček, milej pane myslivče!“ Na další vyprávění už tedy liška nečekala. Odběhla od okna a několika skoky oběhla myslivnu ke

dřevníku, kde vždycky vídala stát malý žebříček. Psi na ni sice vztekle štěkali, protože však byli uvázáni, mohla si jej pohodlně odnést. Vzala si jej přes rameno a sypala se přes zahradu k domečku, na kterém rostlo víno. Už cestou se jí touhou po chutných hroznech sbíhaly sliny v ústech, a proto spěchala, aby tam doběhla co nejdříve. „Vždyť jsem si to myslila, že budou hrozny dole otrhány a že zůstaly jen ty, co jsou vysoko!“ nafoukla se liška nad svou chytrostí. Potom rychle přistavila žebříček ke zdi, hbitě po něm vylezla nahoru a hned utrhla nejbližší hrozen. Když však rozkousla první bobule, zašklebila se jako opice. Bobule hned zase vyplivla, ale chvilku potom ještě kroutila skrčeným čumáčkem, než si mohla odlehčit: „Fuj – tajksl! Milión brundibárů – ony jsou opravdu kyselé!!“

Mrzutě odnesla žebříček zpátky na místo, odkud si jej vypůjčila, a loudala se schlíple do lesa. Styděla se, že se hned napoprvé tak hloupě napálila. Ale ještě než usnula v svém teplém doupěti, řekla si na útěchu: „Vem to kozel – hlavu si proto lámat nebudu! Ale zítra vám, kakraholti, ukážu, co dovede chytrá liška!“

Nezdařený rybolov

A tak s nedočkavostí běžela nazítří večer pod okno myslivny, aby si poslechla nějakou novou pohádku o chytrých liškách. Myslivec zrovna vyprávěl svému synáčkovi o chytré lišce a hloupém vozkovi, a proto liška pozorně naslouchala:

„To byla zase jiná chytrá kmotra liška, ale taky moc povedená!“ začal myslivec. „Ta jednou viděla, jak vozkové po silnici kolem lesa vozí plné vozy tučných ryb, a hned dostala na ně chuť. Jak dobře víš, synáčku, pěkná liščí kožišina se vždycky dobře platí, a toho právě ta kmotra liška chytře využila, aby některého vozku napálila. Jeden z nich zrovna přijížděl k lesu s plným nákladem ryb. I lehla si doprostřed silnice, jako by tam byla zrovna po střelné ráně dokonala. ‚I to se podívejme, safrahnáte!‘ povídal si vozka vesele. ‚Tady leží zastřelená liška! A musil bych být pytlem praštěný, abych tu potvůrku tady nechal: za to mi dá kožišník v městě pěkných pár korunek na tabák!‘ A hodil zdánlivě mrtvou lišku do vozu na ryby a jel vesele dál. Ale sotva začal vůz po tvrdém štěrku hodně hrčet, zvedla se milá liška a rychle vyhodila z vozu několik velkých kaprů. Potom také sama seskočila, sebrala shozené ryby a odnesla je do svého doupěte, kde si na nich saframentsky pochutnala!“ –

„No tohle je přece něco docela jiného než tamta povídačka!“ bručela si naše kmotra liška vesele pod vousy. „A já doufám, že se mi tentokrát něco podobného také povede!“

Potom několik dní čekala u silnice, až nějaký vozka s rybami pojede, a skutečně se také jednoho dočkala. Když zjistila, že podle namalované ryby na voze je to opravdu povoz vezoucí ryby, honem si ještě připevnila na ocas cedulku s nápisem „Cena 1 000 korun“ a natáhla se doprostřed silnice.

„Hola!“ zvolal vozka radostně, když lišku uviděl. „Tady leží liška! A tu já tady ležet nenechám! Prrr! – A to se podívejme, tisíc korun má ta liška cenu. To mám dneska saframentské štěstí – tisíc

korun! Nu – ve městě ji dobře prodám.“ Šťastný vozka hodil lišku dovnitř vozu pod plachtu, zamnul si vesele rukama a jel dál. Za malou chvilku se liška pod plachtou pomalu zvedla a dívala se chtivě kolem sebe. Ryby tam opravdu krásně voněly, liška je cítila a sliny se jí sbíhaly v hubě. Byly tu samé kulaté plechové krabice a na každé z nich krásně namalovaná ryba.

„Ahá tě v kabátě!“ zaradovala se liška. „Tady jsou ty potvůrky schovány, ale já vás dostanu!“ Popadla největší krabici a zkoušela ji otevřít. Ale krabice neměla ani kliku, ani háček, ani víčko, ani pokličku, ani kolíček.

„Co to? Jaké je to zase nové taškářství?“ bručela si tiše do vousů. „Já přece otevřu všecko: každý kurník, každé dveře, každé okno, každý hrnec i každou škatulku od sirek, ale téhle čertovině nerozumím! A otevírat se to přece nějak musí! Tak hloupá nejsem, abych věřila, že lidé ty ryby polykají i s krabicemi!“ A počala se znovu do krabice dobývat. Kousala ji zuby, škrabala ji drápy, ale všecko bylo marné. Krabice nepovolila. A tu se kmotra liška už tak dopálila, že se ani necítila. Mrskla krabicí zpátky na hromadu, až to důkladně zařinčelo, a vztekle vyjekla: „Jděte mi ke všem čertům s takovými vynálezy!“

Vtom však už také vozka nakoukl ulekaně pod plachtu, co se to tam děje a proč se krabice sypou, ale zahlédl už jen liščí ocas. Kmotra liška nečekala a uháněla k lesu. A teprve v hustém lese se zastavila, posadila se a začala se peskovat: „Pardyje kopyto, to jsem se zas jednou napálila! Teď abych se už opravdu styděla vystrčit hlavu mezi slušné lidi, a to si ještě pověsím na ocas cedulku s nápisem: Cena 1 000 korun! Ani za starou bačkoru nestojím!“ Popadla cedulku a roztrhala ji na kousky. Ale když se už dost naláteřila a zlost ji trochu přešla, začala zase klidněji uvažovat: „S těmi starými pohádkami už si dám pokoj! Ty jsou tak dobré pro toho malého Venouška myslivcovic, ale ne pro dnešní vzdělanou lišku. Jsou všecky prolhané a k nepotřebě, protože pohádkami se ani cvrček nenakrmí. Dnes to nejde s báchorkami, a proto já to

nyní zkusím docela jinak: podle dnešní pokročilé doby a s použitím všech nejnovějších vynálezů! Já vám, kakraholti, ukážu, jak pohodlně a lehce žije moderní liška!“

Dobrodružství s kouzelným stolečkem

Kmotra liška si umínila, že se už podle všelijakých starých bajek a pohádek řídit nebude a že si k pohodlnému živobytí dopomůže nějakým modernějším způsobem. To se sice snadno řekne, ale těžko se nějaký chytrý způsob vymyslí. A také kmotra liška, ačkoliv si celý den hlavu lámala, aby něco podařeného vynalezla, nepřišla na nic a ještě ráda večer klusala k myslivně pod okno, aby zase vyslechla nějakou pohádku o chytrých liškách.

Ale myslivec toho večera synáčkovi o liškách nevypravoval. Mluvil jen o nějakém beránku, z kterého padaly dukáty, když se otřásl, a to kmotru lišku nezajímalo. Už chtěla odejít, ale myslivec zrovna počal zase vyprávět o stolečku, kterému se jen poručilo: „Stolečku, prostři se!“ a hned byl plný těch nejchutnějších jídel. Kmotra liška bystřeji nastražila uši.

„Jéjej, tati, to by bylo něco, kdybychom měli také takový kouzelný stoleček!“ toužebně promluvil myslivcův synáček a tatínek mu na to odpověděl: „I vždyť jej také opravdu máme, ty moje jelení nožko! Dostal jsem jej kdysi darem od Houbového dědečka a dlouhý čas jsme potom nic jiného nejedli, než co nám kouzelný stoleček prostíral. Ale nakonec se nám všecky ty báječné lahůdky tak přejedly, že jsme se honem zase vrátili k našim knedlíkům, kaším a škubánkům, abychom si samými lahůdkami nadobro nezkazili žaludky. A stoleček – aby nás nelákal – jsme prozatím vystěhovali na dvůr do komory, kde je složeno všechno naše staré rodinné haraburdí. Je to ten stoleček zeleně nabarvený, víš?“

Dále už kmotra liška myslivce ani neposlouchala. Věděla právě, co potřebovala, a ostatní povídačky ji už nezajímaly. Už se jí touhou zrovna po těch lahůdkách sliny v hubě sbíhaly a hned se rozhodla, že se co nejdříve musí toho kouzelného stolečku zmocnit. Prokrýlepána! – vždyť je to také stoleček, kterému se jen řekne: „Prostři se!“ a hned je plný takových dobrot, že by je nikdo ani za

celý měsíc ani po těch nejlepších hostincích nesehnal!

Liška oběhla myslivnu a opatrně se přiblížila ke komoře, kde byl ten zázračný stoleček uložen. Měla starost, jak by se ho zmocnila, a obávala se, že bude komora s takovým cenným předmětem dobře uzamčena. Proto se velmi radovala, když uviděla myslivcovu služebnou, jak něco v papíru zabaleného odnáší do komory a zase vychází ven, aniž za sebou komoru uzamkla.

„Sláva – všecko se krásně daří!“ broukala si liška pod vousy, a sotva se za služebnou zavřely dveře myslivny, hned vlezla do komory a za chvilku již běžela se stolečkem na zádech do lesní temnoty, aby jej tam někde v ústraní hned vyzkoušela.

Stoleček byl dost těžký, ale kmotra liška nedbala, že se pod jeho tíhou notně prohýbá, a jen spěchala, aby užuž ochutnala ty báječné a nevídané lahůdky. A tak jej dotáhla na malou planinku mezi hustým smrčím, kde spal jen nějaký ten brouk, a tam jej postavila. Chvilku si jej bedlivě prohlížela, jak činí každá opatrná liška, než se odhodlá k něčemu neznámému, ale touha po chutných lahůdkách ji popohnala.

„Stolečku, prostři se!“ zvolala nedočkavě na stoleček – ale ten – jako by neslyšel (nebo dělal, jako když už spí) – a neprostřel nic!

„Povídám – stolečku, prostři se!“ rozkřikla se liška znovu na stoleček, ale ten byl neposlušný jako poprvé a neprostřel se!

Kmotra liška se už dopálila. „Pardyje kopyto, prostřeš se, nebo ne!“ rozkřikla se ještě hlasitěji, popadla stoleček za knoflík u zásuvky a pořádně stolečkem zatřásla.

A tu se přání kmotry lišky opravdu splnilo: zásuvka u stolku se otevřela a v ní se objevilo něco zabaleného v mastném papíru. Také líbezná vůně ihned zavoněla po celém lese.

Liška chtivě sáhla po balíčku, s nedočkavostí jej rozbalila, a když spatřila chutný obsah balíčku, dala se radostí do divokého tance a skákání. A nedivte se jí, milé děti! Vždyť před ní leželo pět velkých, líbezně vonících jitrnic, které kmotra liška jakživa

ještě nejedla.

„Sláva, třikrát sláva! Teď jsem konečně kápla na to pravé moderní živobytí!“ radostně jásala kmotra liška. „Už je konec klopotnému shánění potravy a nebezpečným výpravám k lidským obydlím! Už si nebudu musit lámat hlavu vymýšlením všelijakých kejklů na oklamání jiných tvorů a tatrmany lecjakým hloupým vozkům také už nikdy dělat nebudu! – Sláva – už je konec práci a teď mi nastane už jen sladké a příjemné lenošení. Odteďka se budu jen válet ve svém pelechu, a když budu mít hlad – tak jen poručím tomuhle stolečku – a hned bude všeho dost! Ještě tedy jednou: sláva! a dám se s chutí do toho!“

Když liška s velkou chutí snědla všech pět jitrnic, zabalila pečlivě všechny špejle do papíru a schovala si je na památku. A potom si stoleček opět naložila na záda a odnesla si jej do svého pelechu. Přitom se celou cestu radostně šklebila a několikrát si i vesele poskočila. A když si vzpomněla, jak budou ostatní lišky na ten kouzelný stoleček čubrnět a jak jí ho budou závidět, tu musela stoleček postavit, aby se mohla dosyta vyskákat, vychechtat a vydovádět.

Sotva se druhý den ráno kmotra liška probudila, hned si zavolala straku Štěbetalku a požádala ji, aby navštívila všecky lišky v celém dalekém a širokém okolí a vyřídila jim přátelské pozvání k veliké hostině. Ať všechny do jedné přijdou odpoledne na planinku před obydlí kmotry lišky, že jim chystá příjemné překvapení. A ještě volala za odlétající strakou, že všechny udělají dobře, když celý den nebudou nic jíst, aby jim přichystaná lahůdka lépe chutnala.

Zatímco straka oblétávala všecka liščí doupata, posadila se kmotra liška před kouzelný stoleček a zálibně si jej prohlížela. Chvílemi jej také pohladila a promluvila k němu něco pochvalného, aby jej udržela v dobré náladě až do večera. A když si vzpomněla, jak jí všecky lišky budou ten stoleček závidět, musela se honem do únavy vyskákat a vydovádět, aby se z té velké radosti ještě

nerozstonala. Také měla sto chutí na nějakou jitrničku, aby si na ní sama smlsla, než se ostatní lišky sejdou, ale té mlsné touze přece odolala.

Straka Štěbetalka uměla dobře zvát. Už v poledne přicházely první zvědavé lišky a ke třetí hodině se planinka před obydlím kmotry lišky červenala samými liškami. Byly tam lišky všech velikostí i stáří: byly tam liščí mámy i s osmi mláďaty, byli tam liščí dědečkové i babičky a mnoho starých a nemocných lišek přinesly mladé lišky na zádech. Mohu směle říci, že tehdy nezůstala v celém okolí doma ani jedna liščí noha. A všecky ty lišky hleděly zvědavě a toužebně k obydlí kmotry lišky a s nedočkavostí očekávaly tu chutnou hostinu. Všecky se podle rady od rána postily, ale bylo tam i mnoho takových, které nemohly sehnat potravu již po několik dnů. Proto se, milé děti, nedivte, že v pět hodin už všecky lišky žádaly, aby hostina začala.

Také kmotra liška si řekla, že se už sotva ještě některá liška k hostině dostaví, a vynesla stoleček před své doupě. Hned nastalo mezi liškami šuškání a povídání, zadní lišky natahovaly krky, matky braly mláďata do náručí a mladé lišky vzaly staré dědečky na záda, aby lépe viděli.

Potom požádala kmotra liška o ticho, a když se celé to shromáždění ztišilo, spustila slavnostním hlasem: „Vážení přátelé! Sezvala jsem vás, abyste se mnou sdíleli radost, která mě nenadále potkala. Za mou velikou moudrost a za pořádek, který mám ve svém pelechu, daroval mi jeden velectěný čarodějník stoleček. Není to snad nějaké odložené staré haraburdí, ale je to stoleček kouzelný, který na můj rozkaz vydá balíček s pěti jitrnicemi a to se může opakovat třeba miliónkrát za sebou! A protože je těch lahůdek takový nadbytek a já nejsem lakomá, proto jsem vás, vážené přítelkyně, všecky sezvala, abyste se mnou těch vzácných darů užily. Ale dříve ještě, nežli stoleček požádám o prostírání, ukáži vám z těch jitrnic špejle, abyste uvěřily, že si z vás nedělám žádnou legraci!“

Když kmotra liška podala špejle nejbližším liškám, nastal mezi liškami opět šumot a hluk. Všecky natahovaly nosy, aby podle vůně zjistily pravost špejlí, a brzy bylo slyšet radostné hlasy a výkřiky: „Ano, jsou pravé – namoutěkutě – že jsou! Já už jsem je také jednou jedla!“ A všecky lišky se už mlsně a nedočkavě olizovaly.

A potom nastal ten slavnostní a tak toužebně očekávaný okamžik. Kmotra liška přistoupila ke kouzelnému stolečku a zdvihla přední tlapku do výšky na znamení, že hostina začíná. Všechny lišky hned ztichly, kulily zvědavě oči, natahovaly chtivě čumáky a nedočkavě přešlapovaly.

„Stolečku, prostři se!“ zvolala kmotra liška slavnostním hlasem a potom vážně vytáhla zásuvku. Hned se všecky liščí krky ještě více natáhly, oči se více vykulily, nosy se zbystřily, aby první pochytily lahodnou vůni jitrnic – ale neuviděly nic a neucítily nic! Jen komár vylétl z otevřené zásuvky.

Kmotra liška se polekala. Zastrčila zásuvku a rozkřikla se na stoleček hlasitěji: „Stolečku, prostři se!“ Ale ve stolečku nebyl už ani ten komár. Kmotře lišce se již rozklepaly rozčilením nohy, když i podruhé vytáhla prázdnou zásuvku, a mezi liškami nastal rozčilený šepot a mumlání. „Dělá si z nás legraci!“ slyšela volat ze zadních řad a lišky vpředu se na ni dívaly zlostně i posměšně.

„Pardyje kopyto, prostřeš se, nebo ne!“ rozkřikla se kmotra liška na stoleček potřetí a tak prudce vytrhla zásuvku ze stolku, že až upadla na ocas. Ale hned zase rychle vyskočila, odhodila prázdnou zásuvku a dala se na útěk. Za ní se hnaly dopálené lišky a křičely na celý les: „Udělala si z nás dobrý den! My se o hladu trmácíme až sem, takový kus cesty, pro její legraci! Sama snědla jitrnice a nám ukazuje špejle, uličnice!“ A ještě hůře jí nadávaly.

Lišky, které nemohly tak rychle utíkat, vrhly se vztekle na stoleček a za malou chvilku z něho byla hromádka třísek. To víte, že přitom dělaly také notný rámus, a tak bylo v lese křiku a hluku na fůry.

Před rozzlobenými liškami se kmotra liška zachránila jen tím, že rychle vylezla na vysokou borovici. Jak je vám dobře známo, lišky na stromy nelezou, ale kmotra liška v tom strachu ani nevěděla, jak se dostala až do vršku borovice. Zatím se kolem stromu shromáždily všechny lišky a dělaly takový hluk, že to bylo slyšet až do myslivny.

Myslivec sebral pušku a psa a běžel se do lesa podívat, co se to tam děje. Když však uviděl takové množství lišek, vrátil se rychle pro hajné a ostatní myslivce a všem dohromady dalo mnoho práce, než tu rozzuřenou liščí havěť rozehnali. Kmotra liška se přitiskla k červenému kmenu borovice, aby ji tam myslivci nespatřili, a zmírala strachy, aby nespadla dolů. Seděla tam dlouho do noci, a teprve když nadobro utichlo láteření myslivců a liščí štěkání, slezla opatrně dolů a doplížila se do svého zničeného doupěte.

A tam potom o všem takto uvažovala: „Udělala jsem velkou chybu! Získala jsem takovou krásnou věc, ale svou hloupostí jsem se zase o ni připravila! Stoleček byl jistě kouzelný, ale já jsem s ním asi špatně zacházela. Buďto jsem jej měla o ty jitrnice poprosit, anebo k jednání se stolečkem patří ještě něco, co jsem v tom spěchu pod oknem myslivny už ani nevyslechla. Je možné, že se stoleček na mne dopálil, že jsem se tak vychloubala, a také mé napadá, že snad stoleček dostal strach, že se ztrhá, než tolik hladových krků nakrmí, a raději dělal hloupého. A já už se mu nyní docela nedivím. Já bych teď té nevzdělané chásce také už ani ty špejle nedala! Beztoho se mi budou do smrti posmívat. Ale patří mi to! Měla jsem pohádku pořádně doposlouchat až do konce, a ne hned běžet jako splašená koza do komory pro stoleček. Teď abych se styděla hanbou hlavu z pelechu vystrčit, než to zase nějak spravím. Ale já vím co! Svou dobrou pověst si musím napravit nějakou ještě lepší a ještě kouzelnější pohádkou. Tak si všecky lišky zase usmířím a budu opět nejslavnější liškou v celém okolí.“

Čertovský gramofon

Při své příští návštěvě v dolanské myslivně kmotra liška zaslechla, jak z obývacího pokoje vycházejí hlasy všech možných domácích i lesních zvířat. Dobře poznávala, že ty hlasy jsou pravé a že je nenapodobuje člověk, jak se to někdy dělá. Bylo jí divné, jak se může do tak malé místnosti vejít tolik zvířat, a nemohla pochopit, že tu všechnu havěť paní myslivcová trpí v obývacím pokoji.

A ještě více se divila, když si přivalila pod okno dřevěný špalík, aby do pokoje viděla; ale ať namáhala kukadla sebevíc, neviděla v pokoji nic jiného než pana myslivce s Venouškem, jak sedí u stolu a poslouchají ty zvířecí hlasy, které vycházely z malé skříňky postavené na stole. Tehdy kmotra liška div rozčilením z toho špalíku nespadla, když si pomyslela, že je kráva, kterou zrovna slyšela bučet, do té skříňky nacpána, a proto tam tak žalostně bučí. A když potom ještě viděla, že pan myslivec jenom na skříňce něco přehodil, a hned nato zase uslyšela hlas jelena, nemohla se rozčilením již déle na špalíku udržet a raději seskočila zase dolů na zem.

„Jak se jen ta dvě veliká zvířata mohou vejít do tak maličké skříňky?“ vrtalo jí hlavou a ještě štěstí, že se to dověděla dříve, než odešla domů spát; jistě by bývala té noci rozčilením ani oka nezamhouřila.

Proto pozorně naslouchala zároveň s myslivcovým synkem Venouškem, když mu tatínek všechno o té skříňce, které říkal gramofon, vykládal a vysvětloval. Kmotra liška měla štěstí, že myslivcova rodina dostala gramofon poštou zrovna toho dne, a proto mohla vyslechnout všechno, co pan myslivec uznal za nutné Venouškovi vysvětlit, aby pochopil, co je to vlastně gramofon, jak se s ním zachází a jakým způsobem se pořizují gramofonové desky.

Tak se dozvěděla, že v té malé skříňce není ukryta bučící

kráva, ale že se bučení ozývá jenom z té černé kulaté desky, která se může vyměnit libovolně za desku s hlasem jiného zvířete. Při té přednášce si kmotra liška vyskočila zase na špalík, aby dobře viděla, jak se s gramofonem zachází, protože si hned řekla, že jí nebude na škodu, když to bude vidět. Tak viděla, jak se do gramofonu vkládá nová deska, jak se gramofon natahuje, jak se klade kolečko s jehlou na desku a jak se gramofon spouští a zastavuje. A také přitom uslyšela hlasy zvířat a ptáků, které byly na deskách zachyceny: řehtání koně, mňoukání kočky, kokrhání kohouta a mečení kozy. To mečení se lišce nejvíce líbilo, protože bylo také nejpodařenější. Kmotra liška by byla u myslivny ten večer poslouchala třebas až do rána, ale Venoušek musel jít brzy spát a tím se skončilo i hraní na gramofon. A hned potom i kmotra liška odběhla na kutě do svého pelechu.

Kmotra liška si ráda také někdy zašla na stráň na kraj lesa březinky, který rostl nedaleko obce Žabonos a odkud měla krásný rozhled po celém okolí. Tam pak dlouho sedávala v křoví a pozorovala tamodtud život kolem vesnice; hry dětí a práci lidí i zvířat na polích. Byla to ves mezi lesy zapadlá, kde lidé žili ještě postaru a kde málokterý občan věděl, co je to rádio a gramofon. Ještě se tam žilo jako ve staré pohádce.

Jednoho dne pozorovala kmotra liška ze svého úkrytu starou kozu u malého chlívku na dvorku posledního baráku. Stará koza odcházela někam na pastvu a nakazovala přísně svým čtyřem kozlátkům, aby nikomu dvířka neotvírala. Aby si pěkně hrála a čekala, dokud neuslyší hlas své matky nebo hospodyně, ale jinému ať se neopováží otevřít, neboť by to mohla být liška, zloděj, vlk či jiný nepřítel.

Kmotra liška se tomu dala do smíchu:

„Prokrýlepána – to je ale opravdu ještě nějaká staromódní kozí máma! Kdyby měla u dvířek patentní zámek a skleněné kukátko, nemusela by tak dlouho s kozlátky klábosit! Kozlátka by jen mrkla okénkem a hned by viděla, kdo se na ně dobývá,

a stará koza by se mohla někde bez starosti pást. Ale takhle se strachy ani nenají, protože si pořád myslí, zdali už jí zatím někdo její děti neukradl! A dříve se tak vskutku stávalo. Vždyť mi o tom Růženka v staré hájovně často četla ze svých knížek, jak třeba vlk u chlívku měnil všelijak svůj hlas, aby se co nejvíce změnil v kozí mečení, a svůj jazyk si dal u kováře trochu upilovat, aby tak hrubě nemluvil. Nu – já bych takový blázen nebyla, abych si dala pro pár kozlat jazyk upilovat, ale jednou bych to mohla zkusit pro švandu a u chlívku trochu zamečet. A to opravdu jen proto, abych se přesvědčila, jak jsou ta kozlátka ostražitá. A kdyby se snad stalo a neopatrná kozlátka mi otevřela – pak bych jim jen řádně domluvila, aby lépe svoji matku poslouchala, a šla bych zase ke všem kozlům do svého pelechu!“

„Ano – půjdu tam třebas hned a zamečím u dvířek zrovna tak, jak to dělala stará kozí máma! Ale – hola hej – počkat! Prokrýlepána – dobře, že jsem si na to ještě včas vzpomněla! To bude jiná švanda, až kozlátka uslyší opravdické kozí mečení, které mají myslivcovi nahrané na té černé gramofonové desce! Co mi to – ke všem kozlům – udělá, když si ten gramofon od myslivců na chviličku vypůjčím a po té komedii ho hned zase v pořádku dám na své místo?! Vždyť oni to ani nepoznají. V tuhle dobu v tom pokoji nikdo není, ale okno mají pořád otevřené, tak tedy – bez dlouhých cavyků – hurá do myslivny pro gramofon!“

Jako blesk mrskla sebou do březinky a za malou chvilku již dobíhala k myslivně, kde všecko bylo tak, jak předpověděla: okno u pokoje bylo otevřené a myslivcovi byli všichni kdovíkde. Hned si tedy bez dlouhého rozmýšlení přistavila ke zdi špalík a v mžiku byla v pokoji. Gramofon stál na svém obvyklém místě a kmotra liška si div nezavýskla, když viděla, že zrovna ta deska s kozím hlasem leží vedle gramofonu. Vzala tedy rychle gramofon i desku do náruče, opatrně vylezla z pokoje ven a spěchala s tím, co síly měla, k Žabonosům. A to všechno provedla tak rychle, že se stará kozí máma pořád ještě pásla na vysoké mezi pod ohromnou

hruškou pláničkou.

Baráček, ve kterém ta koza bydlela se svými kozlátky, byl vystrčen až na samý konec vesnice. A protože naštěstí ani tam nebyl nikdo doma, mohla kmotra liška pohodlně a beze strachu v tichosti postavit gramofon na nízký špalek před chlívek, natáhnout jej a nasadit jehlu na okraj desky. A když gramofon spustila a kotouč s deskou se začal otáčet, usedla si kmotra liška na špalíček před gramofon a dívala se upřeně na dvířka u kozího chlívku. Byla hrozně zvědava, co budou kozlátka dělat, jakmile se z gramofonu ozve kozí hlas, a rozčilením se už zrovna třásla.

Ale – co to? Vtom zahoukla pojednou za ní střelná rána a hned nato jako hromobití následoval jeden výstřel za druhým a do rachotu pušek mísil se křik lidí, divý štěkot psů a poplašné troubení! A to troubení slyšela již kmotra liška v běhu, neboť hned po první ráně vyrazila prudce ze dvorka na zahrádku a přes pole pádila, jak mohla nejrychleji, k březině.

Tam se teprve ustrašeně ohlédla, a když viděla, že už ji nikdo nepronásleduje, zalezla si rychle do hustého křoví a tamodtud se s vyděšeným zrakem dívala zpět k vesnici. Strachy na ní stály všechny chlupy a po prudkém běhu se celá chvěla; ale byla ráda, že vyvázla z toho přepadení se zdravou kůží. Bylo jí však velmi divné, že na dvorku u kozího chlívku neviděla žádné honce ani hajné se psy, ani myslivce, ale střelné rány, štěkání i troubení se tam stále ještě ozývalo.

Hodnou chvilku bylo na dvorečku prázdno, a teprve pak tam přiběhli z vesnice a z polí muži ozbrojeni holemi, cepy, vidlemi i sekerami a kmotra liška viděla, jak se poplašeně ohlížejí na všecky strany a hledají původce té divoké střelby. Pak viděla, jak všichni běží ke gramofonu, jak ho obkličují ve velkém kruhu, a bylo slyšet zmatené výkřiky:

„Je to tamhleta čertova škatule, sousedé! Střílí sice pořád jenom naslepo, ale čert jí věř – než se nadějeme, může do nás pálit naostro! A proto, lidičky zlatý – zabte ji, než tady způsobí neštěstí!

Vávro, Brázdo, Kroupo, Bartoši – prokrýlepána – lidičky, už zase ta škatule troubí k útoku!“

A na kmotře lišce se hrůzou zježily snad všecky chlupy, když viděla, jak odvážný soused Bartoš se plíží opatrně ke gramofonu s napřaženým cepem. V tu chvíli přestávalo troubení, ale zato se ozvala zase střelba – a tu již soused Bartoš déle nečekal a pádnou ranou srazil tu čertovskou věc ze špalku dolů a ještě na zemi ji několikrát cepem přetáhl. Tu však mu již přiskočili na pomoc i jiní odvážnější muži a všichni do ní statečné bušili. Ale největším hrdinou byl přece jenom soused Bartoš, protože hned po první jeho ráně střelba naráz přestala, čertovská škatule zakvičela – a pak umlkla nadobro.

Ale sousedu Bartošovi to ještě nestačilo a zavolal na sousedy, že snad bude nejlépe, když tu nebezpečnou škatuli hodí do rybníka a tak ji utopí – neboť jistota je jistota a ta čertovská věc by se třebas mohla ještě ze všech těch ran vylízat. Na tu radu přiskočil hned soused Vávra s vidlemi, nabral na ně vše, co zbylo z gramofonu, a uháněl s tím rychle k obecnímu rybníku.

Za ním se hnal zástup mužů, žen, dětí a psů snad z celé vesnice – a všichni hlučeli, křičeli, radostně výskali a chválili statečnost svých sousedů, kteří tak rázem utloukli tu tajemnou a nebezpečnou věc, jež mohla lehce zničit celé Žabonosy.

A když ta potvůrka žbluňkla do vody a voda se za ní navždy zavřela, vypukl zástup žabonoských občanů, žen a dětí ve vítězný jásot, který se pak změnil v hrdinský zpěv a končil tancem kolem rybníka.

A dále se už kmotra liška nedívala. Zavyla smutně nad zničeným gramofonem a pak vrávoravým krokem šla k svému pelechu. Toho dne už z něho ani krokem nevyšla a rozčileně chodila sem a tam jako někdo, kdo má na svědomí těžké provinění. Každou chvíli se chytila za hlavu a rozčileně přitom volala: „Prokrýlepána – prokrýlepána! Co tomu jen myslivcovi řeknou, až poznají, že se jim gramofon ztratil. Já myslela, že jim ho zase

vrátím v nejlepším pořádku, a zatím jsou z něho střepy. To jsem to vymňoukla! Ale já tu škodu myslivcovům musím jednou nahradit ať už jakýmkoliv způsobem, protože by mě to tady jinak ani netěšilo dále bydlet, a já jsem tu přece byla pořád tak šťastná a spokojená!“

Několik dnů po té nehodě se kmotra liška vyhýbala myslivně a žila stále ve strachu, že si pan myslivec na ni dojde a vypráší jí kožich za ten gramofon. Ale jednoho dne se jí zastesklo po myslivně, že se rozhodla aspoň zpovzdálečí jít se zase na ni podívat. Plížila se tedy večer opatrně k myslivně a byla stále připravena dát se rychle na útěk, kdyby jí snad hrozilo nebezpečí.

Ale všechen strach ji rázem přešel, když zaslechla hrát na gramofon, a několika skoky dorazila k myslivně. Hned si zase přivalila k oknu špalíček, a když se podívala do pokoje, musela se radostí dát do smíchu. Na stole stál zase gramofon, ale mnohem větší, než byl ten starý.

Však z něho měl Venoušek velkou radost a stále říkal tatínkovi: „To je dobře, že nám ten starý gramofon, který jsme dostali od dědečka, někdo ukradl! Ten už chraptěl, vrzal a pískal jak starý flašinet a jistě bychom jej už tak jako tak vyhodili. A tak jsme si aspoň hned pomohli k novému gramofonu! Jenom, tati, lituji, že se nám ztratila také deska s kozím hlasem, víš, ta s kozím mečením, co se mi tak tuze líbila!“

„Tak se, Venoušku, podívej!“ povídal pan myslivec a usmíval se pod vousy. Potom dal do gramofonu desku, a když gramofon natáhl a spustil, ozval se z něho zrovna ten kozí hlas, jako byl na staré desce. Jakmile jej Venoušek uslyšel, dal se hned radostí do bujného skákání, tleskal ručkama a mečel také jako koza.

Když gramofon dohrál, obrátil pan myslivec desku na druhou stranu a povídal synáčkovi: „Tak, a teď si dáme ten knížecí hon!“ Kmotra liška byla na to také velmi zvědava, ale když se pojednou ozvala z gramofonu střelná rána a hned nato jako hromobití se ozýval jeden výstřel za druhým, tak leknutím ze špalíku div nespadla! Shýbla hlavu pod okenní rám, aby ji nic netrefilo, ale

když slyšela troubení, štěkot psů a křik lidí, rozbřesklo se jí pojednou v hlavě:

„Prokrýlepána! Vždyť zrovna takhle to střílelo, křičelo a troubilo na tom dvorku v Žabonosech! A to není přece možné, aby se to všechno dělo u myslivců v obývacím pokoji!? Že ono to bude také jenom na takové desce, jako je to kozí mečení?! Ba ano! Už je tomu tak a já, koza bláznivá, jsem pro to div nevypustila z těla duši! To jsem, vrták stará, zase jednou nalétla na nějaký čertův vynález!“

Té noci zas jednou za čas kmotra liška klidně spala. A když si na druhý den ráno vyšla před svůj pelech a rozhlédla se po okolním lese, bručela si spokojeně: „To jsem ráda, že se myslivcovi pro ten gramofon ani trochu nehněvají a že se pro to nemusím už odtud stěhovat. Vždyť bych tak útulné místo hned tak jinde nenašla!“

Sláva telefonu!

Druhý den tedy zase s novou chutí běžela kmotra liška k myslivně pod okno. Myslivec právě vypravoval synáčkovi pohádku o hrnečku, ze kterého se na požádání: „Vař, hrnečku, vař, kaše nám navař!“ vyvalilo kaše třeba na fůry, dokud se neřeklo: „Hrnečku, dost!“

„Fí!“ ušklíbla se liška pod oknem. „O ten hrneček zrovna nestojím, protože já kaši nerada! Jen jednou jsem jí trochu snědla a byla jsem od ní celá upatlaná!“

Ale ani myslivcův synáček o ten kouzelný hrneček nestál: „Já jím kaši nejraději od naší maminky!“ řekl tak rozhodně, že myslivec přestal o něm dále vypravovat.

Chvilku bylo ve světnici ticho a potom se myslivcův synáček zeptal tatínka: „Já vím, tati, že to jsou všechno jen pohádky, ale, prosím tě, vysvětli mi tohle: Včera ti maminka řekla, že by potřebovala mít doma celou šunku. Tys řekl jenom: ‚Dobrá!‘, ale do města jsi pro šunku ani neposlal, ani nepsal, ani jsi pro ni nešel sám – a přece ji k nám k večeru uzenářův učedník přinesl. To bych, tati, opravdu rád věděl, jak jsi to zařídil?!“

„I pardyje kopyto!“ rozkřikl se pan myslivec, „já ti ještě neřekl, že nám v kanceláři zavedli novou báječnou věc, které se říká telefon! Však hned zítra ráno ti jej ukáži a také tě naučím s ním zacházet. Není to těžká věc! To se jen zvedne sluchátko, přiloží se k uchu a počká se, až se ze sluchátka ozve hlas: ‚Haló, zde město Nohavice!‘ Jakmile to uslyšíš, hned řekneš číslo telefonu toho pána v Nohavicích, s kterým chceš mluvit. Řekneš tedy číslo 54, to je číslo telefonu našeho uzenáře Špejlíka, a za chviličku s ním už můžeš pohodlně mluvit! Začneš: ‚Haló, tady je lesník Březina! Dobrý den přeji pane Špejlíku! Jak se máte? Dobře, že ano? To ani není jinak možné, když je člověk pořád u takových dobrot. Ale my máme také zase chuť na nějakou uzeninu, tak nám pošlete jednu celou šunku. A můžete ji dát zabalenou do toho

starého vykotlaného dubu na křižovatce, abyste se s ní nemuseli trmácet až k nám na samotu, a já si ji tam v poledne vyzvednu. Peníze vám dám, až přijdu v neděli do města, a zatím se mějte, pane Špejlíku, dobře a na shledanou!‘“

Kmotře lišce se rozčilením až vousy zježily, když to vyslechla. Musila sice brzy potom odběhnout, protože jeden z hajných přicházel se psem k myslivně, ale kmotra liška už věděla dosti. „Prokrýlepána!“ jektala rozčilením ve svém pelechu. „Celou šunku mohu snadno dostat – jen si musím pospíšit, abych ji z toho dubu vytáhla dříve, nežli pro ni přijde myslivec!“

Jak už asi, milé děti, dobře tušíte, myslela kmotra liška, že myslivec bude opravdu druhý den ráno o tu šunku telefonovat, a nepochopila, že to myslivec jenom tak synkovi názorně vykládal, jak se telefonuje. Vždyť měli doma ještě celou šunku v zásobě! – Však se liška o svém omylu sama druhý den přesvědčila, když celé dopoledne marně blízko vykotlaného dubu na křižovatce z úkrytu vyhlížela, až tu šunku uzenář do dubu ukryje. Teprve po dlouhém marném čekání si uvědomila, že to byl jen návod k telefonování a že bude muset počkat, až myslivcovi objednanou šunku snědí. Byla z toho celý den mrzutá, ale potom si řekla vesele:

„A co já budu čekat, až se jim uráčí šunku sníst. Já si přece mohu sama zítra ráno o tu šunku zatelefonovat! Už přece dobře vím, jak se to dělá, a jen musím vyčíhat, až myslivec z kanceláře odejde do lesa. Okno je beztoho teď v létě u kanceláře pořád otevřeno!“ – A také tak učinila, jak si umínila. Když druhý den ráno vypozorovala, že myslivec zavřel kancelář a odešel do lesa, skočila tam otevřeným oknem a hned hajdy k telefonu. Koza nebo čuník by sotva dovedli telefonovat, ale liška to dokáže jako nic. Také naše kmotra liška bez dlouhého rozmýšlení nadzvedla sluchátko, a když se jí ozvala centrála v městě Nohavicích, zabručela hlubokým hlasem: „Číslo 54!“ – A když se v telefonu ozvalo:

„Haló – zde uzenářství Antonína Špejlíka,“ zachrastila vousy

o mluvítko, aby věřili, že to mluví vousatý myslivec, a hned spustila: „Haló, zde lesník Březina. Prosím vás, pošlete mi dnes dopoledne ještě jednu šunku. Můžete ji třeba dát zabalenou do toho starého vykotlaného dubu na křižovatce, abyste se s ní nemuseli trmácet až do myslivny, a já si ji tam v poledne vyzvednu. Peníze vám dám v neděli a zatím na shledanou!“

Potom liška sluchátko zase položila a rychle vyskočila z kanceláře ven. A protože už to dopoledne neměla nic důležitého na práci, šla si zase lehnout do úkrytu nedaleko vykotlaného dubu a tam dychtivě očekávala, zdali uzenáři šunku přivezou. A tentokrát se opravdu dočkala. Asi v deset hodin přihrčel po silnici vozík tažený malým koníkem, u dubu se zastavil a z něho vyskočil uzenářský pomocník. Chvilku se opatrně rozhlížel a potom rychle vstrčil něco do otvoru vykotlaného dubu. Kmotra liška se ve svém úkrytu rozčilením až třásla, a sotva pomocník s vozíkem odjel, připlížila se k dubu, spěšně balík z otvoru vytáhla a potom, co jí nohy stačily, sypala rovnou ke svému pelechu. Milé děti, minule jsem vám vykládal, jak kmotra liška vyváděla, když našla ve stolku pět jitrnic – a teď si představte, že v tom balíku byla líbezně – až přelíbezně vonící celá šunka!

Co tenkrát kmotra liška ve svém obydlí tropila, to vám, milé děti, opravdu ani nedovedu povědět. Skákala radostí až do stropu, a jen proto se tehdy z toho velikého rozčilení nepomátla na rozumu, že se při tom skákání několikrát pořádně uhodila o strop do hlavy a jen to ji také nakonec tak uklidnilo, že se mohla dát s chutí do té vzácné pochoutky. A k tomu mohu ještě jen připojit, že při té hostině až do nebe vychvalovala všecky moderní vynálezy a mezi nimi nejvíc telefon.

Smělý dopis a sázka

Kmotra liška byla rozumná hospodyně. Nesnědla vylákanou šunku najednou, jako by to udělaly jiné, nevzdělané lišky, ale rozhodla se, že si vzácnou pochoutku ušetří na několik dnů.

Měla tedy zásobu potravy a jen z pouhé zvědavosti se večer vypravila k myslivně, aby tam pod oknem vyslechla, zdali již myslivec ví o jejím podařeném kousku a co tomu říká. A myslivec opravdu po celý večer mluvil svému synáčkovi jen o tom, jak nějaký podvodník zneužil jejich telefonu k tomu, aby na uzenáři v městě vylákal jeho jménem celou šunku. Vykládal, že takové jednání je podvod, který se trestá vězením, a že ten darebák jistě trestu neujde, protože již všechno bylo oznámeno četnictvu.

Dále už kmotra liška neposlouchala. Dostala z toho všeho takový strach, že úprkem sypala od myslivny, aby už raději byla v bezpečí ve svém dobře ukrytém pelechu. Ale když se doma trochu uklidnila a všecko řádně uvážila, počala k sobě takto hovořit:

„Dobrá! Já jsem tedy tu šunku uzenáři ukradla! Ale co mám, ke všem kozlům, dělat jiného, když se ve všech pohádkách a bajkách povídá jen o chytrých liškách, které svým důvtipem na každého vyzrály a každého o všecko obelstily? Také ve všech školních přírodopisech se mluví jen o chytrých liškách a teď já mám snad dokázat, že to všechno byl výmysl a lež, a mám se snad živit sladkým dřevem?! A když budu žít jako všecky jiné lišky a budu chytat v lese, který patří knížeti pánu, zajíčky a jinou zvěř – to nebude krádež? Ne, milý pane myslivče, mě nebaví chytat hloupé zajíčky, ale tuze mě láká o něco ožulit lidi, kteří přece o sobě tvrdí, že jsou pány všeho tvorstva! A tak – abyste to tedy věděl, vážený pane myslivče, hned zítra si k vám přijdu znovu zatelefonovat o druhou šunku!“

Bylo to jistě velmi odvážné, ale kmotra liška skutečně hned druhý den ráno šla do myslivny. Když se vší opatrností zjistila, že

v kanceláři nikdo není, skočila otevřeným oknem dovnitř a zrovna jako dříve si změněným, hlubokým hlasem objednala u pana Špejlíka, uzenáře v Nohavicích, zase celou šunku. Přitom zdůraznila, že to opravdu objednává pan myslivec, a žádala, aby ta šunka byla zase pro něj uschována v otvoru ve kmeni na křižovatce, kde si ji pan myslivec odpoledne vyzvedne. Potom klidně vyskočila a pádila k svému pelechu. To však nevěděla, že ji pan myslivec pozoroval klíčovou dírkou, že všechno vyslechl a že hned telefonoval uzenáři Špejlíkovi v Nohavicích, aby žádnou šunku neposílal. Vysvětlil mu, že všechno je podvod, který provedla ta chytrá liška z jeho revíru, a navedl jej, aby dal do dubu jenom malou jitrničku, ale s pořádnou pastí, do které se ta chlupatá podvodnice jistě chytne. A smluvili se, že to všecko ještě ten den dopoledne společně provedou.

Zatím si kmotra liška ve svém pelechu všecko řádně promyslela a rozhodla se, že učiní dobře, když odněkud z bezpečného úkrytu bude pozorovat, zdali pan Špejlík skutečně tu šunku do vykotlaného dubu na křižovatce uloží. Proto tam hned také běžela a ukryla se v hustém křoví na kopečku blíže křižovatky, odkud měla pěkný rozhled po celém okolí.

Asi v deset hodin přijel k dubu uzenář Špejlík a za chvilku tam přišel i pan myslivec. Kmotra liška hned napjala zrak i sluch a viděla, jak myslivec s uzenářem ukládali něco do dutého stromu a hned potom se rychle vzdálili. Kmotra napjala i čich a ve větru, který zrovna od dubu k ní vanul, mimo libou vůni zjistila i podezřelý zápach železa. Usmála se pohrdlivě nad loveckou důvtipností obou pánů, a když viděla, že oba jsou již hodně daleko, vyrazila z úkrytu a rozběhla se bystře k dubu.

Ale jen do něho mrkla levým okem a už zase pádila zpět ke svému pelechu u křivého dubu. Šklebila se přitom vesele, jako by měla už zase něco taškářského v úmyslu, a sotva domů doběhla, hned sháněla tužku a kus papíru. Něco na něj načmárala, a když se posilnila kouskem bílé šunky, vrátila se i s papírkem k dubu.

Tam papírek opatrně kladla do ztrouchnivělé díry v dubu, něco cvaklo a potom se už mírným klusem rozběhla k svému úkrytu na kopečku v trní.

A teď už jen pohodlně čekala na oba pány, až si přijdou pro chycenou kořist. Chvílemi si tam zdřímla, a tak se brzy dočkala toho, že přijel od města uzenář pan Špejlík a od myslivny rychlým krokem přispěchal pan myslivec. Viděli už sice z dálky, že se liška nechytla, ale chtěli oba aspoň zjistit, zdali tam zas něco nekalého neprovedla. A přál bych vám, milé děti, uvidět překvapení obou pánů a zvláště tvář pana Špejlíka, když četl na vloženém kousku papíru:

„Milej pane uzenáři Špejlíku! Takhle lajdácky se u nás objednávky vyřizovat nesmějí! Já jsem si přec u vás objednala šunku, a vy jste mi přivezl jednu starou jitrnici! Ale to nevadí nic: když jste tak roztržitý, nebudu vás více už sem k dubu obtěžovat a přijdu si k vám pro ni sama v sobotu hned dopoledne. Připravte mi ňákou pěknou.

S úctou liška od křivého dubu.“

„Pardyje kopyto, tohle už je prachmiliónská drzost, milý pane lesníku!“ rozkřikl se pan Špejlík, když si psaní přečetl. „A to jen ať si ta chlupatá straka pro tu šunku přijde! Milión komárů a brundibárů – já ji safrahnátsky přivítám a tak ji zřídím, že to bude její poslední cesta!“

A kmotra liška se moc podivila, když slyšela, jak myslivec skoro s pýchou uzenáři odpověděl: „Nevím, nevím, pane Špejlíku, zdali zas na vás nevyzraje! To je ta potvůrka od křivého dubu a to je liška nad všechny chytré lišky z bajek a pohádek a ta vás jistojistě obelstí. Tak chytrou lišku nemá jistě už žádný lesník ve svém revíru a já se s vámi, pane mistře, sázím o sto korun, že vás ta chytrá liška obelstí!“

„Dobrá – platí!“ rozkřikl se pan Špejlík a plácl do nastavené ruky pana myslivce. Potom se hned oba páni rozešli a také kmotra liška se pomalu ubírala k svému domovu. A šklebila se potutelně

pod vousy!

Nebezpečná výprava do Nohavic

V pátek odpoledne se kmotra liška dlouho prohrabávala ve svém skladišti za doupětem, kde měla nashromážděno plno všelijakých krámů, které posbírala v opuštěných skautských a trampských táborech. Když se trochu setmělo, oblekla se do starých ženských šatů, na hlavu si uvázala velký šátek, do pracky si vzala ohnutou hůl a tak, převlečena za starou babičku, vypravila se do města Nohavic.

Kmotra liška šla na obhlídku. Chtěla si nejdříve důkladně prohlédnout okolí krámu pana Špejlíka a několik okolních ulic, aby si mohla udělat pořádný a přesný plán pro sobotní výpravu. Chtěla si pro tu šunku přijít do krámu pana Špejlíka jako liška, a ne v nějakém přestrojení. Proto se velmi potěšila, když na kraji městečka uviděla vyhlášku s nápisem, že je ve městě kontumace psů a že všichni psi musejí být řádně uvázáni. Také nikdo z lidí si nevšiml malé shrbené babičky, a tak si kmotra liška mohla klidně všecko prohlédnout. Nejdříve několikrát obešla krám pana Špejlíka na náměstí a potom prošla několika uličkami.

Byla s prohlídkou málo spokojena, ale když prošla krátkou Kozí uličkou a tam nad kožišnickým krámem pana Jezevce uviděla viset řadu liščích kožišin, dostala pojednou tak podařený nápad, že se radostí dala do bujného poskoku. A teprve když si uvědomila, že je přestrojena za starou babičku a že ji nějaký pán udiveně pozoruje, přestala skákat a rychle se z Kozí uličky odbelhala. A protože už měla plán na sobotní výpravu vymyšlený, vyšla nejkratší cestou z městečka ven a spěchala k svému pelechu. Doma se ještě z radosti nad chytrým nápadem pořádně vyskákala a vydováděla a potom se řádně najedla.

Také šla brzy spát, aby se na tu nebezpečnou výpravu za šunkou řádně posilnila.

A druhý den se tedy odhodlaně vydala na dobrodružnou cestu do Nohavic, aby provedla svůj odvážný kousek. Cítila, že

podniká něco velmi nebezpečného, co může třeba i špatně skončit, ale šla odhodlaně, protože věděla, že musí uskutečnit, co slíbila, aby nebyla veřejně prohlášena za zbabělou a chvástavou lišku. Tušila, že již o její výpravě za šunkou ví celé okolí a že již také kdekdo ví, že se pan myslivec vsadil s panem Špejlíkem o stokorunu, že to kmotra liška dobře provede. A kmotře lišce na tom velmi záleželo, aby pan myslivec neprohrál!

Když se kmotra liška přiblížila na malý kopeček za městem, zastavila se a chvilku pozorovala, co se v Nohavicích děje. V městečku bylo klidno. Na ulicích bylo méně lidí, než bývalo jindy, ale to kmotru lišku nikterak nezmátlo. Dobře věděla, že mnoho mužů, ozbrojených obušky, puškami i holemi, je schováno ve dvorech, v chodbách a průjezdech domů a že jen čekají, až pan Špejlík zavolá na poplach. A také dobře věděla, že uvnitř městečka se neodváží nikdo po ní vystřelit, protože je to z bezpečnostních důvodů přísně zakázáno.

Kmotra liška si chvilku odpočinula a potom se rázně pustila do města. Přeskočila plot u zahrady pana Špejlíka, rychle přeběhla zahradu a hned nato vklouzla do úzké uličky mezi domem pana Špejlíka a hostincem U strakatého pejska. Na konci uličky se zastavila a zase chvilku opatrně pozorovala, co se na náměstí děje. A potom jako blesk vyrazila z uličky na náměstí, a nežli se kdo nadál, vběhla rychle otevřenými dveřmi do krámu pana Špejlíka.

V krámě bylo shromážděno asi deset mužů a každý z nich měl v ruce nějakou zbraň. Bylo vidět, že jsou na někoho dobře připraveni, ale když se kmotra v krámě pojednou objevila, zůstali všichni nehnutě stát jako solné sloupy, a teprve když liška popadla na stole ležící kus tlustého salámu a klidně s ním běžela ven, rozkřikl se pan Špejlík jako na lesích: „Pardyje–kopyto! Všichni honem za ní! Ještě dnes musím její kůži poslat panu lesnímu a dostanu za ni sto korun! Povídám – alou za ní!“

A pak nastal poplach a zmatek k nevypsání. Všech deset chlapů vyrazilo ven s panem Špejlíkem v čele a všichni se rozběhli

za liškou. Na pokřik pana Špejlíka sbíhali se lidé ze všech stran a za malou chvilku hučelo to na nohavickém náměstí jako v úlu; ale kmotru lišku ani nenapadlo, aby se nejkratší cestou hleděla dostat z města ven. Motala se velmi rychle mezi povykujícím obecenstvem a zdálo se, jako by samým strachem nevěděla kudy kam. A zatím ona chytře čekala, až se všichni honci shromáždí na náměstí. Čím jich bylo víc, tím menší měli možnost po ní něčím udeřit, a ona se mezi nimi proplétala tak úžasně rychle, že byla vždy již dávno kdovíkde, než se někdo k ráně rozpřáhl. A když myslila, že už se tam všichni sběhli, vběhla z náměstí do Čokoládové ulice a z té po krátkém běhu zahnula do ulice Dřevní.

A to víte, milé děti, že ani jeden její pronásledovatel nezůstal na náměstí stát s rukama v kapsách! O to se postaral dopálený pan Špejlík, který zlostným pokřikem rychle všechny honce svolal k Čokoládové ulici a tou se také v divém chvatu a s hlučným povykem všichni rozběhli. Brzy byla Čokoládová ulice tak přecpána, že padal jeden přes druhého. Zatím se kmotra liška na rohu Dřevní a Kozí uličky na okamžik zastavila, a když se první honci zjevili na nároží Dřevní ulice, vběhla do Kozí uličky a bleskurychle zamířila ke krámu kožišníka pana Jezevce. Letmým pohledem přehlédla řadu visících liščích kožišin na dřevěném bidle, a když k velké své radosti zjistila, že mezi nimi je jedno prázdné místo, bleskurychle skočila a zakousla se tam do dřevěné tyče. A sotva tak učinila a srovnala se do strnulé polohy, jako byly ostatní liščí kožišiny, přihnal se z Dřevní ulice do Kozí uličky hlučící dav pronásledovatelů. Nikomu z nich nebylo divné, že lišku v uličce nevidí, protože to byla krátká ulice a všichni myslili, že už zatím zahnula do ulice Psí. Také se tam všichni o překot horempádem hrnuli, neohlíželi se přitom ani napravo, ani nalevo a jen pan Špejlík, když se hnal kolem kožišnického krámu pana Jezevce, zahrozil rukou směrem k visícím liščím kožišinám a zlostně vykřikl: „Počkej – ty zrzavá uličnice, taky tu budeš viset co nejdříve!“

A sotva poslední honec zahnul z Kozí uličky do ulice Psí,

která vedla až někam do polí, pustila se kmotra liška dřevěného bidýlka a rychle běžela zpět Dřevní a Čokoládovou ulicí na náměstí. Nikde nebylo vidět ani človíčka a kmotra liška se musela dát do smíchu, když si pomyslila, že ji zatím celé město honí po zahradách na konci Psí ulice.

Několika skoky přeměřila nohavické náměstí a již byla u dveří krámu pana Špejlíka, které v tom zmatku zapomněli zavřít. Rychle vběhla do krámu a rovnou za pult, kde na hácích visela pěkná řada velkých, líbezně vonících šunek. Bez dlouhého rozmýšlení vybrala si dvě ty největší a již se zase co nejrychleji hleděla dostat z krámu ven. Ale u dveří si všimla velké černé tabule, na kterou pan Špejlík zapisoval jména všech svých dlužníků, a tu ji hned napadlo něco hodně veselého. Rychle chytla křídu a svým kostrbatým písmem načmárala na tabuli:

„Ctěný pane Špejlíku! Vzala jsem si prozatím jen dvě šunky. Pošlete mi za ně účet do starého dubu u silnice a také nezapomeňte vyplatit panu myslivci tu stokorunu!

S úctou liška od křivého dubu.“

Potom zase chňapla po šunkách, vyrazila z krámu a hned zmizela v úzké uličce, kterou přišla do města. A za chviličku už kráčela klidně po mezi se šunkami na ramenou; šunky tak – ach, tak přelíbezně voněly! Šklebila se potutelně pod vousy a chvílemi si i vesele poskočila z radosti nad povedeným kouskem; a když zaslechla, jak někdo na opačném konci města Nohavic křičí ze všech sil: „Milión komárů a brundibárů – pánové, tady je ta chlupatice rezavá –, tady je zalezlá pod tím kozím chlívkem!“, musela položit šunky do trávy a rychle se z té radosti do únavy vyskákat a vydovádět. A potom teprve zase šla dál k lesu a k svému pelechu.

Zatím se již honci přesvědčili, že jim liška doopravdy utekla, a mrzutě se navraceli ulicemi k náměstí. Všichni měli zlost a jen pan Špejlík si spokojeně bručel pod vousy: „Nu – nechytili jsme ji – vem ji čert, zrzavou uličnici! Já mám aspoň radost, že nevzala

žádnou šunku, a tak bude muset pan myslivec klopit stokorunu, když se to té chlupatici nezdařilo!“

Ale smích ho ihned přešel, když se vrátil do krámu a spatřil mezi šunkami dvě prázdná místa. „Milión komárů a dva milióny brundibárů do čepice!!“ zahromoval zlostně, až se okna třásla, a ještě více řádil, když si přečetl, co liška na tabuli načmárala. „Pardyje – kopyto, byla tu! Dvě šunky a stokoruna jsou fuč!“ rozkřikl se vztekle a rychle vyběhl z krámu ven, aby se podíval, zdali kmotru lišku ještě někde v polích neuvidí. Ale ta si už ve svém pelechu spokojeně hověla a vesele se chechtala, že se jí to povedlo. Že bude mít dlouho hojnost jídla, že vyhrála a že vyhrál sázku i pan myslivec.

Druhého dne, v neděli večer, spěchala kmotra liška pod okno myslivny. Byla velmi zvědava, jaké zprávy pan myslivec z města přinese a co všechno se o jejím podařeném kousku v Nohavicích vypravuje. A když spatřila, jak pan myslivec právě vchází do své myslivny, dala se honem do rychlého běhu, aby jí z vypravování pana myslivce ani slůvko neušlo.

A přiběhla včas. Sotva si pod okno usedla, už zaslechla, jak se synáček tatínka dychtivě vyptává, co se v městě o lišce vypravuje a jak to liška provedla. Ale pan myslivec odpověděl, aby chvilku počkal, až maminka připraví večeři, aby to také všechno slyšela. A když bylo po večeři, zapálil si pan myslivec dýmku a počal vypravovat:

„Lidé zlatí, v Nohavicích bylo včera a dnes větší pozdvižení než před sto lety, když tam přijel císař pán! Všude se mluví o tom, jak liška z mého revíru vyzrála na chytrého uzenáře a jak ji celé město marně honilo. Polovina obyvatelů městečka je nadšena její ohromnou chytrostí, ale druhá polovina jí zase nadává, že celé Nohavice zesměšnila, a nejvíc láteří uzenář Špejlík. A nedivte se mu: přišel o dvě šunky, mně musel vyplatit stokorunu, o kterou se se mnou vsadil, že na něj liška nevyzraje, a ke všemu má po celém světě ostudu. Vždyť to, moji zlatí, bylo dnes hlášeno

v rozhlase a také je to už v dnešních novinách! Ale ještě se neví, jak to ta kmotra provedla, že se honcům naráz ztratila, jako když se do země propadne, a že nejen odnesla dvě velké šunky, ale ještě v krámě napsala na tabuli dlouhé psaní, aniž ji kdo v tom vyrušoval. Je to událost, jaká se jistě ještě nikde nestala, a já vím dobře, že mi to nikdo nebude věřit, až to budu vypravovat na lesnickém sjezdu. Pan Špejlík jistě pevně věřil, že na něj nějaká kmotra liška od křivého dubu nevyzraje, ale já dobře věděl, když jsem se s ním sázel, že mě kmotra nezklame, a taky ne! Tady je ta stokoruna, kterou nám naše liška vydělala!“

Když myslivec domluvil, usmála se kmotra liška spokojeně pod vousy a trochu se proskočila; měla radost, že je pan myslivec s ní spokojen a že se na ni pro ty její rozpustilé kousky nezlobí.

Poklad na silnici

Za několik dní přecházela kmotra liška silnici nedaleko dutého dubu. Ale uprostřed silnice se náhle zastavila a počala chytat vítr, protože o její jemný čich zavadila příjemná vůně ze šunek a z jitrnic. Už se chtěla jít podívat do dutého dubu, zdali tam snad bláhový pan Špejlík zase na ni něco nenalíčil, ale zarazila se, když několik kroků před sebou spatřila nějaký podezřelý předmět. Ležel uprostřed silnice a kmotra liška ihned svým bystrým čichem zjistila, že z něho vychází ta příjemná vůně.

Ale šla k tomu opatrně, protože se domnívala, že by to mohla být nějaká past, ačkoliv brzy ucítila, že je to celé z kůže. Vonělo to masem a jitrnicemi, ale opatrná liška přece dříve vzala klacek a ze všech stran to zobracela, než to vzala do pracek. Past to nebyla, ani to nebylo nic k jídlu, ale bylo to plné modrých a zelených papírků, podobných těm, které pan myslivec ukazoval své rodině.

„To jsou přece peníze!“ zvolala liška překvapeně. „A je to jistě moc a moc peněz! Tohle já tu ležet nenechám, ale odnesu to do svého pelechu, protože se mi to může někdy dobře hodit!“

Když toho dne večer přišla kmotra liška na besedu pod okno myslivny, nebyla zpočátku povídáním pana myslivce spokojena, protože se jen stále synáčka vyptával, co celý den dělal a s čím si hrál. Vtom však zahrčel ve vedlejší místnosti telefon, pan myslivec tam ihned odběhl, a když se vrátil, byl velmi rozčilen.

„To si představte, co se zase panu Špejlíkovi stalo a jakou má ten člověk smůlu!“ hlásil pan myslivec, sotva do pokoje vstoupil. „Právě mi telefonoval, že dnes odpoledne ztratil cestou naším lesem koženou tašku, ve které měl 10 000 korun! Představte si, lidičky, deset tisíc vezl do okresního města do záložny a ztratil je! Ptal se mě, zdali je snad někdo z myslivny nebo některý hajný nenašel, a řekl mi, že také již telefonoval do ředitelství pražského rozhlasu, aby ztrátu těch peněz hlásili!“

Venoušek se ptal tatínka, proč se to má hlásit, a ten mu

odpověděl: „To se hlásí proto, aby ten, kdo ty peníze najde, věděl, komu je má odevzdat!“

„A to jistě pan Špejlík tomu, kdo mu nalezené peníze vrátí, dá od cesty vuřta nebo jitrnici, viď, tatínku!“

Myslivec se dal do smíchu: „To by dostal, milý hochu, tuze málo; za odevzdaných 10 000 korun činí nálezné či odměna za poctivost 1 000 korun – to jest jedna desetina. A za to by si mohl poctivý nálezce koupit deset velkých šunek!“

Dále už kmotra liška neposlouchala. Pustila se hned nejkratší cestou a co nejrychleji k svému pelechu. Měla strach, aby jí ty peníze zatím někdo neukradl, a proto spěchala, co mohla. Když přiběhla do svého obydlí a našla koženou tašku na svém místě, spokojeně se usmála a hned potom odběhla do komůrky vedle pelechu, kterou měla zařízenou jako parádní pokojíček a kde měla uloženy všelijaké trety, které turisté nebo výletníci v lese ztratili: hadříky, zrcátka, lesklé střípky a jiné drobnosti. Mezi těmi krámy našla brýle a hned si je nasadila na nos. To dělala vždycky, když měla konat něco důležitého nebo když měla sníst nějaký pamlsek. Jednou si je nasadila před jídlem a hned všechno viděla o moc větší a také měla dojem, že se mnohem více najedla než jindy bez brýlí. Domnívala se, že ty brýle mají kouzelnou moc a každé jídlo udělají větším.

Také jednou viděla, jak si pan nadlesní vážně nasadil brýle na nos, když měl panu myslivci schválit účty za prodané dříví, a hned se jí zdálo, že pan nadlesní s brýlemi vypadá mnohem vznešeněji. A protože prohlídku kožené tašky s penězi považovala za věc velmi důležitou, nasadila si k tomu brýle a nahlédla dychtivě do kožené tašky. Viděla, že je v ní mnoho těch modrých a zelených papírků a že také všechno příjemně voní jako ty dobroty, které prodává pan Špejlík, ale to všechno ještě neznamenalo, že ty peníze ztratil pan Špejlík! Hned si však vesele radostí poskočila, když v kožené tašce našla také malý tvrdý papírek, na kterém bylo vytištěno: – Antonín Špejlík, uzenář, Nohavice č. 54.

A to kmotře lišce postačilo. Uschovala zase tašku do bezpečného úkrytu a potom si pohodlně usedla, aby mohla v klidu uvažovat o tak důležité záležitosti. Chvilku o tom usilovně přemýšlela a potom si řekla: „Dobrá! Že jsem panu Špejlíkovi odnesla ty dvě šunky, to mě ani tak moc nemrzí, protože přitom běželo o poctivou sázku a já jsem tu sázku poctivě vyhrála. Ale mrzí mě, že jsem předtím na panu Špejlíkovi tu první šunku vymámila podvodem, a ještě jsem do toho nešetrně zatáhla pana myslivce, když jsem použila jeho telefonu a jeho jménem jsem také šunku objednala! Ale teď už ať všechno vezme čert nebo kozel – teď mohu panu Špejlíkovi všechno řádně vynahradit a už se opravdu těším na tu švandu, až mu řeknu, že jsem ty peníze našla – a že mu je taky poctivě vrátím. Teď mám vhodnou příležitost, abych se s ním vyrovnala, ale dříve ho přece ještě trochu pozlobím!“

Druhý den ráno spěchala kmotra liška k myslivně, a když zjistila, že pan myslivec odešel do lesa, skočila oknem do kanceláře a rovnou k telefonu. Zavolala si centrálu v Nohavicích, a když se jí ozvala, vyžádala si číslo 54.

„Haló, zde uzenářství Antonína Špejlíka v Nohavicích. Antonín Špejlík u aparátu – račte si přát?“

„I má úcta, pane Špejlíku, zde liška od křivého dubu!“ spustila hned kmotra liška. „Ty šunky byly opravdu výborné a mohu je každému opravdu s dobrým svědomím co nejvřeleji doporučit! Ale – počkejte, pane Špejlíku, nenadávejte! To není obchodnické jednání, nadávat mi do zlodějů, když jsem ty šunky dosud nemohla zaplatit, protože jste mi ještě neposlal účet!“ A pan Špejlík jí zlostně odpovídal: „Ty mi toho zaplatíš, ty stará podvodnice! Ty jsi mě připravila už o tři šunky a ještě se mi budeš vyšklebovat – teď, když mě ke všemu ještě potkalo takové neštěstí?!“

„I jen mi beze všeho ten účet pošlete, vážený pane Špejlíku!“ křičela kmotra liška do telefonu. „Já vám ty šunky opravdu zaplatím – já mám peněz jako cucků! Já jsem včera našla na silnici u dutého

dubu černou koženou tašku velikou jako cihla a plnou modrých a zelených papírků!“

„Pardyje kopyto, že to bude moje ztracená tobolka!“ volal pan Špejlík rozčileně. „To už asi jo! Prokrýlepána – paní liško – kam jste tu tobolku dala?“

Kmotra liška chvilku mlčela, aby pana Špejlíka trochu poškádlila, a potom lhostejně odpovídala: „Inu – kde jinde bych ji měla než ve svém pokoji!“

„Prokrýlepána, milostpaní liško, pěkně prosím, vraťte mi ty peníze!“ volal pan Špejlík rozčileně.

„Ale ano, pane Špejlíku! Proč bych vám je nevrátila! A když vám je vrátím – co mi dáte nálezného? Řekněme – ještě k těm třem šunkám?“

„I to víte, že vám s největší radostí dám slušnou odměnu! Vy jistě, milostpaní liško, o peníze nestojíte, tak vám dám ještě pět pořádných šunek do starého dubu u silnice – a to každý týden jednu. Co tomu říkáte?“ hovořil pan Špejlík, jak uměl nejvlídněji.

„Nu – tak dobrá – platí, vážený pane Špejlíku, Když se se mnou jedná solidně, tak já jsem taky solidní. A ty peníze vám tedy vrátím! Sedněte hned do vozíku, a než dojedete k starému dubu na křižovatce, tak už tam peníze budou. Doufám však, že mi dáte za odměnu jen samé dobré zboží, jako jsem si já sama vybrala. A můžete hned jednu šunku vzít s sebou. A teď doufám, vážený pane Špejlíku, že budeme spolu vyrovnáni a že mi už nebudete nadávat ani mě nebudete pomlouvat! Mějte se dobře a podruhé si dejte na peníze lepší pozor! Má úcta, nazdar, pozdrav pánbůh!“

Potom kmotra liška zavěsila sluchátko, vyskočila z kanceláře a spěchala do svého pelechu. Z úkrytu vytáhla koženou tašku, prohlédla ji, zdali jsou v ní ještě peníze, a potom s ní pádila k starému dubu na křižovatce. Tašku s penězi vložila do otvoru vykotlaného kmene a pak si šla lehnout do svého obvyklého úkrytu, odkud vyhlížela pana Špejlíka.

Nečekala ani deset minut. Od Nohavic přihrčel vozík,

u starého dubu zastavil a z něho vyskočil uzenář pan Špejlík. Rychlými kroky spěchal ke stromu, nedočkavě sáhl do otvoru, a když skutečně z něho vytáhl svoji ztracenou tašku s penězi, vykřikl radostí: „Ichuchú!“ Potom pozorně prohlédl obsah tobolky, a když shledal všechno v pořádku, odběhl zpátky k vozíku a za okamžik se již zase vracel k dubu s nějakým předmětem, zabaleným v mastném papíru.

Kmotra liška všechno počínání pana Špejlíka bedlivě pozorovala, a když viděla, že strká umaštěný balík do otvoru starého dubu, usmála se spokojeně pod vousy. Její bystrý čich hned zachytil líbeznou vůni šunky a to již dobře věděla, že pan Špejlík dodržel slovo a za její poctivost že jí přivezl slíbenou odměnu. A sotva vozík pana Špejlíka odhrčel, vyskočila z úkrytu a za malou chvilku si již odnášela balík do svého pelechu.

Kmotra liška se stává slavnou

Toho dne se kmotra liška nemohla dočkat večera. Byla velmi zvědavá, co se v Nohavicích a v okolí mluví o její chytrosti a poctivosti, a proto si umínila, že si dojde k myslivně brzy zvečera, aby jí nic neušlo z toho, co bude pan myslivec rodině vypravovat.

A pan myslivec skutečně toho večera o ničem jiném nemluvil než o novém kousku, který provedla liška z jeho revíru, kmotra liška od křivého dubu. Sotva se vrátil z obchůzky, hned svolal rodinu do pokoje a počal zvědavé rodině vypravovat:

„Tak si, lidé zlatí, představte, co se zas nového přihodilo. O ničem jiném se v celých Nohavicích nemluví než o tom, že pan Špejlík už dostal ztracené peníze zpět. A dostal je ještě dříve, nežli to hlásilo pražské rádio. Ale to ještě není to pravé a to hlavní, co vám chci vypravovat: Je pořád ještě, chválabohu, na světě dost poctivých lidí, kteří by nalezené peníze poctivě vrátili tomu, kdo je ztratil, ať by to byla částka sebevětší. To jsou však lidé – tedy nejvyšší tvorové na světě, kteří mají rozum, vzdělání, a jsou si tedy dobře vědomi toho, že nalezenou věc si nemají ponechat, nýbrž mají povinnost hned ji vrátit. Ale peníze pana Špejlíka nenašel člověk, našlo je zvíře, a to zvíře mělo tolik rozumu a poctivosti, že je vrátilo. A kdo bylo to rozumné a chytré zvíře? Inu – které jiné by to mohlo být než naše chytrá kmotra liška od křivého dubu?! Že je chytrá nad čerta, to už vím dávno, ale vrtá mi hlavou, jak to hned věděla, že je ztratil pan Špejlík, a ještě více mě překvapuje, že jí hned napadlo mu telefonovat! To se rozumí, že telefonovala z naší kanceláře jako tehdy, když mým jménem vymámila na panu Špejlíkovi celou šunku. Tehdy jsem měl na ni zlost, ale dnes už se na ni docela nic nezlobím a jsem ještě na to velmi hrd, že mám tak chytrou lišku ve svém revíru. Také v Nohavicích ji kdekdo chválí, a jak jí minulou sobotu nadávali, tak by ji dnes jistě nosili po celých Nohavicích na ramenou; a mne při tom všem nejvíc mrzí, že ji ani neznám a že jsem ji ještě ani pořádně neviděl. Ale jsem opravdu na ni pyšný a už se opravdu těším, co zase bude o ní zítra hlásit

rádio, protože pan Špejlík zase ihned telefonoval do ředitelství pražského rozhlasu, že ztracené peníze již dostal zpět, a také tam ovšem hlásil, kdo mu je vrátil a jak se to všechno přihodilo. Jsem teď opravdu rád, že jsme si před týdnem pořídili pořádné třílampové rádio, které můžeme pohodlně poslouchat všichni, a ne jen jeden se sluchátky na uších. Jako tomu bylo u toho radioaparátu na krystal."

„A kam jsi dal, tatínku, ten aparát na krystal?" ptal se Venoušek.

„Do komory, Venoušku," odpověděl pan myslivec, „tam dáváme všechny věci, které už nepotřebujeme, ale které je zase škoda vyhodit!"

„A prosím tě, tati, jaký je rozdíl mezi těmi aparáty a jak se s nimi zachází?" ptal se zase zvědavý Venoušek.

„To ti, synáčku, velmi rád vysvětlím!" odpověděl pan myslivec a počal pozornému Venouškovi velmi srozumitelně vykládat, jak se s takovými radioaparáty zachází. Venoušek pozorně naslouchal, ale ještě pozorněji naslouchala venku pod oknem kmotra liška, aby jí ani slovíčko z výkladu pana myslivce neušlo, protože jí při řeči o starším odloženém aparátu něco napadlo. A když dopověděl, jak se s krystalovým aparátem zachází, a počal mluvit o nových třílampovkách a pětilampovkách, řekla si kmotra liška, tohle že ji prozatím nemůže již zajímat a že jí stačí pro okamžitou potřebu onen starý radioaparát, odložený na dvoře v komoře mezi starým haraburdím.

„Ten mi prozatím stačí," řekla si kmotra liška, „ten mi na pár dní stačí a pak jej zase panu myslivci v pořádku vrátím!"

Potom oběhla myslivnu a plížila se ke komoře. Šla najisto, protože už věděla, že myslivcovi komoru nezamykají, ačkoliv tam mají uložené všelijaké drahocenné věci – jako byl třebas ten kouzelný stoleček. Dveře opravdu nebyly ani tentokráte zamčeny, a tak mohla kmotra liška pohodlně a bez námahy vejít do komory. A ačkoliv ještě nikdy krystalový radioaparát neviděla, přece jej

brzy našla a poznala podle sluchátek, opatrně vše svázala do starého šátku, který se tam povaloval, a hned zase vyběhla z komory ven. Měla radost, že se jí podařilo rádio tak brzy najít, a nedočkavě spěchala k domovu, aby je hned vyzkoušela. Těšila se již na okamžik, až bude o sobě slyšet, jaká je chytrá, ale poctivá liška. A vy se tomu, milé děti, tak moc nedivte! Mnohý z vás velmi dobře ví, jak všichni psi, a zvláště psi lovečtí, jsou rádi pochváleni za nějaký podařený výkon. A už také víte, že liška je všech psů velmi blízká příbuzná.

Sotva kmotra liška přišla domů, hned se pustila do úpravy rádia, protože se nedočkavostí již celá třásla. Přístrojek položila opatrně na plochý kámen, který jí sloužil za stůl, a potom dlouho přemýšlela, k čemu je asi ten dlouhý drát k aparátu připojený. Tak chytrá byla, že věděla, že se ten drát nesmí ukroutit a zahodit, když je k rádiu přidělaný, ale zase jí v pelechu překážel a kroutil se kolem ní, ať se postavila, kam chtěla. Tu se konečně dopálila, popadla drát za volný konec a vyběhla s ním ven z pelechu. A dlouho se venku rozmýšlela, co s ním: volný konec drátu vyhazovala tak dlouho do spleti silných větví vysokého dubu, až se za jednu větev pevně zachytil. Potom se zase rychle vrátila a hned si na uši nasadila sluchátka.

Ale neslyšela zpočátku nic, ať se sluchátky dělala co dělala. Ať je uvolnila nebo přitáhla, ať je nasadila takhle nebo obráceně – neslyšela nic a už chtěla sluchátka odložit.

„Je to beztoho polámané – jinak by to myslivcovi neodkládali do komory mezi staré harampádí a jistě by to někomu dali nebo prodali!“ bručela mrzutě. Vtom však již zaslechla nějakou hudbu, a když si sluchátka lépe na uších upravila, slyšela hudbu tak krásně, jako by hrála u ní v pelechu. Kmotra liška se blaženě usmála.

„To jistě vyhrávají mně k poctě!“ hned ji napadlo. „To mi nejdříve vyhrávají a teprve potom budou o mně mluvit, jako se to vždycky dělá, když se někdo významný nebo nějaký hrdina oslavuje. Škoda že jsem se k tomuhle taky trochu nevyparádila!“

Když hudba dohrála, nastražila kmotra uši ještě bystřeji, neboť určitě očekávala, že po hudbě začnou hned mluvit o ní, a skutečně se tak stalo.

„Haló, haló!“ ozvalo se v rádiu po krátké přestávce. „Jak už jsme dnes ráno oznámili, ztratil pan Antonín Špejlík, uzenář v Nohavicích číslo 54, cestou do okresního města Pometlova koženou tašku, ve které měl deset tisíc korun československých. Vyzvali jsme poctivého nálezce, aby peníze odevzdal panu Špejlíkovi za odměnu jednoho tisíce korun, a naše výzva měla již dobrý účinek. Ještě dnes dopoledne byly panu Špejlíkovi ztracené peníze vráceny v pořádku, což nejlépe potvrzuje důležitost našeho rozhlasu. Je potěšitelné, že je dosud ještě hodně lidí poctivých, ale v tomto případě musíme váženým posluchačům oznámit, že to nebyl člověk, ale že to byla liška, jež ztracené peníze nalezla a ihned poctivé odevzdala. Není tomu dávno, co jsme váženým posluchačům hlásili o vzácném případu liščí chytrosti a inteligence. Jde o pravdivou událost, která se nedávno přihodila v městě Nohavicích v okresu pometlovském: Liška z dolanského revíru na panství knížete Dimiana Halapartny oznámila vlastnoručním dopisem uzenáři Špejlíkovi v Nohavicích, že si v tu a v tu dobu přijde do jeho krámu pro tu nejlepší šunku a že si ji bez placení a bez překážky odnese do svého pelechu v revíru dolanském. A také se jí to povedlo, ačkoliv bylo celé město na její návštěvu připraveno a krám pana Špejlíka byl velmi dobře hlídán. A nyní našim váženým posluchačům oznamujeme, že to byla opět ta chytrá liška z dolanského revíru, která peníze nalezla a telefonicky panu Špejlíkovi oznámila, že mu ztracené peníze za odměnu několika šunek vrátí, a také mu hlásila, kam si pro ně má přijet. Pan Špejlík na označeném místě skutečně ztracené peníze nalezl a hned nám to také oznámil. Jde tedy nejen o vzácný případ liščí chytrosti, ale také o neobyčejný případ zvířecí poctivosti. Podle toho soudíme, že liška z dolanského revíru patří k pravidelným posluchačům našeho rozhlasu a že jej také jistě poslouchala, když jsme ztrátu

hlásili! Tím je také vysvětlena její inteligence a zároveň také důležitost rozhlasu!“

Sotva hlasatel rozhlasu domluvil, hned se zase ozvala veselá hudba a kmotra liška se div nedala do tance z radosti nad tou velikou oslavou. V tu chvíli cítila, že již o ní ví celý svět a že jí asi leckterý nedbalý člověk závidí její slávu. Proto snad také cítila potřebu něco o tom promluvit, aby si snad leckdos nemyslel, že k té slávě přišla nějak lacino. Jenom nevěděla, kam to má promluvit, ale s tím si také dlouho hlavu nelámala. Vzpomněla si na telefon pana myslivce, a tu ji napadlo, aby to promluvila do jednoho sluchátka, a radioaparát ať už si to sám obstará, komu a jak její řeč odříkat.

„Jo, to není jen tak, stát se slavným!“ křičela do sluchátka. „To se nesmí nikdo bát pustit se do světa, protože se za pecí ani v pelechu nic hrdinského nedokáže. Ale musí se za slávou jít také opatrně: kdybych já nebyla bývala tehdy v Nohavicích tak opatrná, visela bych dnes mezi ostatními kožišinami pana Jezevce v Kozí ulici a nikdo by o mně v rozhlasu ani neškytl. To jsem chtěla říci na vysvětlenou. Děkuji uctivě za všechnu tu velikánskou oslavu a uctivě se poroučím. Má úcta, nazdar, dobrou noc!“

Potom si kmotra liška zase natáhla sluchátka na uši a poslouchala hudbu. Lehla si k tomu na své pohodlné lože, a protože byla všemi těmi událostmi toho dne velmi unavena, brzy při té hudbě usnula. Spala tvrdě až do bílého dne, spala bez probuzení, ale zato ráno byla náhle vyrušena ze spánku takovým křikem a hřmotnou hudbou, že myslela, že je její pelech plný rámusících lidí. Jako střela vyrazila divoce ven, ale když se jako had provlékla křovím, které zakrývalo vchod do jejího pelechu, přestal pojednou křik i hřmotná hudba. „Co to bylo, ke všem kozlům?!“ mumlala třesoucím se hlasem, když se kus dál od svého pelechu zastavila. Chvíli o tom přemýšlela, ale pak se náhle udeřila prackou do čela a řekla opovržlivě: „Vždyť to bylo v tom rádiu, ty kozo splašená! Usnula jsi se sluchátky na uších a ráno tě to

probudilo!“

Když toho dne kmotra liška poslouchala pod oknem dolanské myslivny, slyšela zase o sobě jen samou chválu.

„Představte si, lidé zlatí,“ vyprávěl pan myslivec nadšeně své rodině, „že to bylo ve všech novinách o té naší lišce a také v rádiu hlásili, že je to vzácný případ zvířecí chytrosti a inteligence! Také kníže pán mi dnes telefonoval, jakou má ohromnou radost, že ta chytrá liška žije na jeho panství, a radostně mi oznamoval, že dostává ze všech stran gratulace od ostatních knížat, hrabat a baronů. A kladl mi na srdce, abych se neopovážil jí nějak ublížit, a také mám druhým myslivcům a hajným oznámit, že se jí nesmí dělat žádné příkoří. To se rozumí, že mi ani ve snu nenapadne ji pronásledovat, když nechává zvěř na pokoji a živí se jen šunkami pana Špejlíka. Já sám jsem přece na ni velmi hrdý a všude se chlubím, jak chytrou lišku mám ve svém revíru. A nakonec mi ještě kníže pán s humorem povídal, že by se ta chytrá liška výborně hodila za hajného do uprázdněné hájovny na Malinovém vršku, kterou nemůžeme obsadit, protože se ani jeden ze žadatelů nehodil.“

Potom pan myslivec mluvil zase o jiných věcech, ale kmotra liška byla s tím, co o ní řekl, velmi spokojena. Hrdě a s hlavou vztyčenou odcházela od okna dolanské myslivny k svému domovu a ve svém pelechu se potom dlouho na sebe šklebila v rozbitém zrcátku, aby si přece také tu slavnou lišku pořádně prohlédla. Pak dlouho uvažovala o všem tom, co o sobě slyšela v rádiu a co o ní vypravoval pan myslivec, a ze všeho toho jí nakonec nejvíc vrtalo hlavou to, co pan myslivec povídal o tom uprázdněném místě hajného.

„Prokrýlepána, to by bylo něco pro mne – být knížecím panským hajným!“ rozkřikla se pojednou radostně. „Měla bych hezkou hájovnu a místo takového pelechu bych měla čistou světnici, kterou bych si krásně zařídila. Koupila bych si gramofon, pořídila bych si nové stolampové rádio – takové, které křičí hodně

nahlas – a ne takovéhle haraburdí, které může šeptat jenom do ucha! A kníže pán by mi jistě také dal do hájovny zařídit telefon, aby si mohl občas se mnou popovídat jako s panem myslivcem!“

„Prokrýlepána – to by hajný ze staré hájovny U pěti buků otvíral oči, až by mě potkal v mysliveckém obleku, s puškou přes rameno a s mysliveckým psem! A co by tomu říkaly děti ze staré hájovny, Jeníček a Růženka? A co by dělali ti dva rozpustilí psi, Hektor a Sultán, ti, kteří se mě tolik nazlobili a kteří se mi jen pořád a pořád posmívali? Prokrýlepána, já bych se snad z toho radostí zbláznila, kdyby se to opravdu stalo! A proč by se to – ke všem kozlům – nemohlo stát, když sám kníže pán řekl, že bych se za hajného výborně hodila, protože jsem chytřejší než všichni ti, co se o to hajnovství až dosud ucházeli? To se rozumí, že se musím také o to místo hajného pořádně ucházet a knížeti pánu sama nabídnout své služby – jak by to jinak mohl vědět, že já sama bych o takovou službu stála? A také že to udělám, jako jsem udělala jiné a nebezpečnější věci, ale dříve si udělám pro sebe nějakou zkoušku, abych se sama přesvědčila, že se za hajného hodím a že takovou službu také dobře zastanu. A hned zítra to zkusím, dokud mám k tomu dost kuráže a dokud si mě kníže pán pamatuje!“

Toho večera nemohla kmotra liška rozčilením ani usnout a musela vstát a do únavy se vyskákat a vydovádět, aby mohla spát.

Podařená zkouška na hajného

Druhý den ráno hned po snídani se dala kmotra liška do prohlížení svého skladiště krámů za doupětem. Po dlouhém prohrabování si vybrala starý nazelenalý klobouk, kabát, kalhoty, boty, starou brašnu a silnou hůl. Když se potom ve svém pelechu do všeho toho oblekla a podívala se do zrcátka, musela se sama sobě dát do smíchu, jak v tom ošumělém oblečení vypadala strašidelně. Ale byla s tím vystrojením docela spokojena.

„Ještě si dám nějaké peří za klobouk a je ze mne hotový hajný!“ bručela si spokojeně do vousů. „To se rozumí, že dostanu zbrusu nové šaty, až mě kníže pán tím hajným udělá, ale tohle mi na ty moje zkoušky docela dobře stačí. A teď hajdy do lesa a běda tomu, koho natrefím, že dělá knížeti pánu v lese nějakou škodu!“

Kmotra liška rázně vykročila ze svého pelechu a pustila se rovnou do borového lesa, kam v tu dobu nejvíce chodili lidé na houby a na jahody. A nešla ani deset minut a již přistihla v lese dvě děti, děvče a hocha, sbírající houby i jahody. Jakmile je spatřila, hned se jí vousy zlostí ježily a začala nadávat hrubým hlasem, jak to slýchávala u myslivců a od hajných:

„Milión hrnců, brundibárů a tisíc láter starých tajtrdlíků, kdo vám dovolil, bando nekáraná, v panském lese hledat houby, plašit zvěř a dělat škodu? Marš z lesa ven, nebo...!“

Ale děti nečekaly a hned, jak spustila své hromové láteření, popadly košík a džbánek a nejkratší cestou hleděly se dostat z lesa ven. Kmotra liška jim sotva stačila, a tak za malou chviličku už stály děti na silnici, kde se zastavily a zhluboka oddychovaly. Kmotra liška je chvíli s úsměškem pozorovala. Měla radost, jak před ní ustrašeně prchaly, ale když si lépe všimla jejich chudobných a záplatovaných šatů, pocítila lítost a zavolala děti zpátky: „Vraťte se, děti, zpátky do lesa a nasbírejte si těch jahod a hub, co chcete! To já jsem jen tak žertoval a nemyslel jsem to doopravdy!“

A hned potom se kmotra liška obrátila a rychlým krokem

odcházela, aby ustrašeným dětem zase dodala trochu kuráže. Těšilo ji, že hned napoprvé někdo před ní utekl, a také měla radost z toho, že děti zavolala zase zpátky do lesa. Ale čím déle šla panským lesem, tím více jí počala vrtat hlavou myšlenka, zdali se opravdu zachovala jako knížecí hajný, až se konečně sama na sebe rozkřikla:

„A to bych byla opravdu podařený hajný! Sotva bych někoho z lesa vyhnala, hned bych ho zase prosila, aby šel znovu do lesa dělat knížeti pánu škodu a plašit zvěř. A ba né, kmotře hajnej, takhle by to nešlo a taky bys dlouho tím hajným nebyl! A taky teď, když ještě někoho v panském lese natrefím, tak ho bez milosti posypu a běda mu, jestli se mi sem ještě vrátí!“ Zahrozila přitom holí a ještě rázněji vykročila na své zkušební obchůzce. Vousy měla zježené, pod starým zálesáckým kloboukem jí oči zlostně svítily a ještě si nasadila na oči brýle, aby vypadala co možná nejpřísněji.

„Tak! A teď by se mohl někdo opovážit přijít mi do cesty – pardyje kopyto!“ bručela si zlostně pod vousy. A sotva to dobrumlala, zastavila se a nastražila uši. Slyšela, že si někdo v panském lese pohvizduje jako někde na pastvišti.

„To není pan myslivec ani hajný!“ pomyslela si. „Z těch by nikdo takhle v lese nepovykoval! Ale počkej, já ti, uličníku, ukáži, jak se máš chovat v panském lese!“

Podle toho, že hvízdání slyšela silněji a silněji, poznala, že se nevítaný návštěvník blíží k ní, a proto sevřela hůl pevněji, aby byla na všechno připravena. Tu se náhle několik kroků před ní rozhrnulo křoví a z něho se vybatolil menší pán, ale tlusťoučký jako soudeček. Měl na sobě hnědé šaty, zelený klobouk s kamzičí štětkou a žluté boty s holínkami.

„Taky nějaký darmošlap s bříškem!“ blesklo hlavou kmotře lišce a ještě dříve, než ji tlusťoučký pán spatřil, rozkřikla se na něj hlasem co možná nejsilnějším: „Tady je nějaká cesta, uličníku? Nečetl jste na kraji lesa tabulku, že je lajdání lesem zakázáno? Co tu máte tedy co dělat – sypte se hned odtud, dokud jste celý, nebo

vás tou břinkovicí přetáhnu!“

„Já jsem přece kníže Dimian Halapartna, majitel tohoto panství!“ představoval se tlustý pán třesoucím se hlasem.

„I ty lumpe! Ty se mi tady budeš vydávat za knížete pána? Ty si budeš dělat švandu z panského hajného? Jeď už, nebo tě tou holí zastřelím!“ rozkřikla se kmotra liška ještě zlostněji a hnala se s napřaženou holí na tlustého pána. Tlustý pán uviděl jen starý, olezlý klobouk, zlostně svítící oči, rozježené vousy a napřaženou hůl, proto dále už nic nevysvětloval a raději se dal hned na útěk.

Kmotra liška se hnala za ním a láteřila dál: „Nasypu ti, lumpe, broky do nohavic! Ty bys to tu pěkně knížeti pánu zválel s tím svým bříškem, ty bubřino! A co už jsi musel, klacku, pochytat knížeti pánu koroptví, bažantů a zajíčků, že seš tak napapanej!“

Tlustý pán utíkal, jak mohl nejrychleji. Prodíral se křovím, klopýtal přes kořeny a přes kameny a jen hleděl, aby se co nejdříve dostal z lesa ven. Kmotra liška mu byla pořád za patami a nepřestávala láteřit a mávat holí nad hlavou, až se konečně dostali oba z lesa ven. Tam se kmotra liška zastavila, ale tlustý pán běžel ještě hodný kus cesty po okresní silnici až ke starému dubu na křižovatce, kde se konečně zastavil, protože už dále nemohl utíkat. Kmotra liška za ním vykřikla ještě několik přísných napomenutí a potom se spokojeně vracela do lesa a k svému pelechu.

Tlustý pán se posadil na kámen vedle starého dubu. Otíral si z čela pot a těžce oddychoval. A když si trochu odpočinul, zvedl se pomalu z kamene a potom kráčel unaveným krokem cestou podle lesa k dolanské myslivně. Tam byl ovšem uvítán s velikou uctivostí, paní myslivcová honem sháněla unavenému knížeti pánu nějaké občerstvení a pan myslivec hlásil, že je v jeho revíru všechno v nejlepším pořádku.

„Jo – v pěkném pořádku – co to povídáte, pane lesníku?“ vybuchl kníže pán zlostně. „Vy máte ve vašem revíru pěkné zaměstnance, jen co je pravda! Zrovna teď, před chvilkou, mě vyhnal z lesa jeden z vašich hajných a nic na to nedbal, že jsem se

mu představil jako kníže Dimian Halapartna! Rozkřikl se na mne jako na vandráka, a kdybych se byl hned nedal na útěk, tak by mě byl snad zastřelil! Hnal mě, div jsem duši z těla nevypustil, a přitom mi nadával jako klukovi! Byl takový malý, s brýlemi na očích, měl na hlavě starý zválený klobouk s bažantím peřím, rozježené vousy a nadával jako straka!“

„Ale – prokrýlepána – Jasnosti, to není možné, aby to byl někdo z našeho lesního personálu. Vždyť tu máme nyní jen hajného Doubka, ale ten je veliký, a mimoto byl až do teďka zde v myslivně!“ hájil se ustrašený pan myslivec.

„Ať to byl kdo chtěl, nemá v lese co dělat, když to nebyl ani hajný, ani myslivec! Jděte se hned sám podívat do borového lesa nad křižovatkou, vyšetřete, kdo si dovolil vyhnat mě z vlastního lesa, a přísně ho potrestejte! Vždyť jsem z toho mohl mít smrt!“ hekal kníže pán a unaveně sklesl na lavičku před myslivnou.

A lesník Březina se ihned vypravil do lesa, aby vyšetřil, který lump knížete pána tak divoce prohnal.

Zatím už ležela kmotra liška zase ve svém pelechu. Byla docela spokojena se svou zkouškou na hajného a každou chvíli se dala do veselého smíchu, když si představila, jak toho břicháče hnala z lesa ven.

„Škoda že to neviděl náš kníže pán!“ mluvila sama k sobě radostně. „Ten by měl ze mne radost a jistě by mi tu hájovnu na Malinovém vršku dal bez žádosti a hajným bych se stala našup! Co se však dá dělat – když neviděl, tak neviděl! Hned zítra si napíši pořádnou žádost, ve které knížeti pánu nezapomenu připomenout, že už mám praxi a že tedy místo panského hajného mohu hned zastávat!“

Jak se kníže pán div nerozsypal smíchy

Druhého dne vyhledala kmotra liška ve svém skladišti nejčistší kus papíru a potom dlouho přemýšlela, jak by tu žádost o udělení místa hajného knížeti pánu Dimianu Halapartnovi napsala co nejzdvořileji. Věděla, že musí napsat žádost velmi opatrně, aby lesníku Březinovi, svému příznivci, nezpůsobila nějakou nepříjemnost. Konečně se po dlouhém uvažování usadila ke starému pařezu, který jí sloužil za psací stůl, a napsala tužkou tuto žádost:

„Jejich Vaše Jasnosti, kníže pane Dimiane Halapartno ve zlatém zámku v Kozoradech nad Brečavou! Má úcta, Rukulíbám, Dobrýtro!

Jak se tak mezi lidma všelicos semele, překlábosí a vykdáká, tak se taky kdesi – cosi povídalo o tom, že Vaše Jasná Světlost potřebuje jako beran soli pořádného nového hajnýho do hájovny na Malinovým vršku!

A jak jsem už také kdesi zaslechla, přihlásilo se Vám, Jejich Vaše Milosti, prý už moc všelijakejch strejců, ale žádný prý se Vaší knížecí Světlosti nehodil, protože neměli ani špetku praxe, neboli, jak se česky říká, zkušenosti.

Proto si myslím, že mě hned za hajnýho najmouti ráčíte, protože já už mám praxi safrahnátskou. Zrovna včera jsem z Vašeho Jasného lesa ráčila vyprovodit takového naparáděného panáka bubřinu se žlutejma holínkama a se štětkou za kloboukem. Hvízdal si v Jejich lese knížete pána tak furiantsky, jako kdyby tam pás krávy, a zatím tam vlez jen tak a byl tak tlustej, že by byl zválel nejmíň polovinu Vašeho velectěného lesa. Ale já jsem na něj hned tak rázně vybafla, že sypal horempádem z lesa ven, div se nepřerazil, a hnala jsem ho kalupem až k tomu starému dubu na křižovatce, aby ho snad, břicháče navoněného, nenapadlo se zase vrátit do Vašeho milostivého lesa.

Tak si troufám v uctivosti Vám nabídnouti své hajnovské

služby a slibuju, že Vám budu, knížecí milostpane, sloužit věrně v zimě v létě, ve dne v noci a ve všední den i ve svátek!

Jsem liška, bytem na Vašem velectěném dolanském revíru u křivého dubu, a jistěže mě znáte z novin, z rádyja a z všelijakých gratulací vod Vašich kamarádů barounů, hrabat a knížat pánů. Já jsem ta poctivá liška, která vrátila panu uzenáři Špejlíkovi z Nohavic plný pytel ztracených peněz, a proto mi snad – u všech čertů – můžete věřit, že i Vám budu poctivě sloužit!

Doufám, že mé uctivé žádosti vyhovíte, a vyprošuji si, abyste laskavé nabídky o tom místě hajného ráčil vložit v neděli dopoledne do toho starého dubu na křižovatce.

S veškerou úctou k dalším službám ochotná liška od křivého dubu v dolanském revíru v Jejich Jasném panském lese.“

Když kmotra liška svoji žádost dopsala, přečetla si všechno ještě několikrát od začátku až do konce, až uznala, že to opravdu dobře napsala. Potom ve svém skladišti vyhledala starou obálku, na které sice byla již napsána nějaká adresa, ale to kmotře lišce nikterak nevadilo: *„K dodání Jeho světlé Jasnosti knížeti pánu Dimianu Halapartnovi ve zlatém zámku v Kozoradech nad Brečavou!“*

Pak vložila pečlivě složenou žádost do obálky, a protože obálka nešla ještě jednou zalepit, převázala dopis pevně na uzel černou tkaničkou od boty. A k tomu ještě připojila lístek papíru, na který připsala tuto žádost:

„Velectěný myslivec pan lesník Březina se jako jasný knížecí ouředník uctivě žádá, aby tuto žádost laskavě a uctivě dodal Jeho knížecí Velejasnosti!“

Večer toho dne odnesla dopis i připojený lístek k dolanské myslivně, tam obojí položila do otevřeného okna a zatížila kamenem, aby to snad průvan neodnesl někam do křoví. A potom nedočkavě očekávala neděli, ve které se mělo rozhodnout o celém jejím dalším životě! –

Když šel lesník Březina pozdě večer zavírat okno, velmi se

podivil, když na okně nalezl dopis a popsaný papírek. A ještě více se podivil, když si lístek přečetl. Dlouho si potom prohlížel starou ukoptěnou obálku, převázanou tkaničkou od boty, a přemýšlel usilovně, od koho by ten dopis pro knížete mohl asi být. Potom usoudil, že to bude asi dopis od některého chudého dřevorubce, a rozhodl se, že hned ráno odjede do Kozorad a dopis knížeti pánu odevzdá.

Druhý den se lesník Březina hlásil na lesním úřadě na kozoradském zámku a žádal, aby mohl knížeti odevzdat nějaký dopis. Ani ho panu lesmistrovi neukázal, protože měl obavu, že by pan lesmistr ten ukoptěný dopis třebas hodil do kamen, a lesník Březina měl jakési tušení, že bude dobře, když kníže pán ten dopis dostane.

Kníže Dimian Halapartna byl sice toho dne ve velmi dobré náladě, ale když spatřil tu umazanou obálku převázanou starou tkaničkou od boty, skoro se ji zdráhal vzít do ruky. Ale poctivá tvář lesního Březiny a touha po nějakém vzrušení dodaly mu tolik odvahy, že dopis přijal a přečetl. Lesník Březina přitom hleděl s napjatou zvědavostí na knížete pána, jak se bude po přečtení tvářit, a byl velmi překvapen, když se kníže pán nejen ani trochu nezamračil, ale dal se přímo do tak bouřlivého smíchu, že si hned musel sednout do lenošky, aby se smíchy nerozsypal.

Lesník Březina trpělivě čekal, až se kníže pán dosyta vysměje, ale kníže pán se nemohl uklidnit. Znovu a znovu se dával do hlasitého smíchu a smál se tak upřímně, že měl oči plné slz a svíjel se v lenošce jako žížala. A lesník Březina se musel také usmívat, ačkoliv se přemáhal, jak mohl nejvíce.

Konečně se kníže pán dosyta vychechtal. Utřel si uslzené oči a potom vesele promluvil: „Vy asi nemáte potuchy, kdo mi to píše, milý pane lesníku. Hned vám to prozradím, ale dříve se vám musím omluvit, že jsem vám předevčírem vytýkal, že máte špatný personál a nepořádek v lese. Teď všechno, co jsem vám tak unáhleně vytkl, odvolávám, protože už nyní vím, kdo mě tak

nemilosrdně vyhnal z mého vlastního lesa. Cha–cha–cha! Člověk by se ztrhal smíchy! Tak – a teď už nebudu dále napínat vaši zvědavost a řeknu vám to: Nebyl to tedy nikdo z vašich zaměstnanců, ani to nebyl nějaký zlomyslný lajdák, ale byla to ta podařená kmotra liška od křivého dubu! Cha–cha–cha! Kulíte oči, jako byste tomu nevěřil, ale tady mi to sama píše černé na bílém, sama se k tomu přiznává a také píše, proč to vlastně udělala. Cha–cha–cha!

A teď si, pane lesníku, tamhle pěkně sedněte, abyste se snad překvapením nerozsypal, a poslouchejte! Ta liška mi tu píše, že by chtěla být v mých službách hajným, a hned žádá o přidělení hájovny na Malinovém vršku. A na důkaz, že by službu hajného mohla dobře a s úspěchem zastávat, mi oznamuje, že už z lesa vyhnala naparáděného bubřinu se žlutýma holínkama! Cha–cha–cha! pane lesníku, já se smíchy dnes jistě rozsypu, když si pomyslím, že mě z vlastního lesa vyhnala liška přestrojená za hajného. Rozumíte, pane lesníku, ten naparáděný bubřina jsem byl já sám a v tom šeru a v tom leknutí, když se na mne rozpřáhla holí, jsem nepoznal, že je to jen liška!

Ale tím znovu zase dokázala, jaký je chlapík, a kdybych se nebál posměchu, tak bych celou tu příhodu dal zase k dispozici rádiu i novinám. Ale takhle bude lépe, když to vyřídíme hned a beze všeho roztrubování. Tak se, milý pane lesníku, nelekejte a vezměte na vědomí, že lišku od křivého dubu přijímám do svých služeb a přiděluji ji uprázdněnou hájovnu na Malinovém vršku, když tak o ni stojí! Nic na mne nekulte oči – ta liška bude lepší hajný než všichni ti ostatní uchazeči – a dbejte na to, aby byla hájovna pro ni ihned upravena, protože její žádost bude příznivě vyřízena a zpráva o tom jí bude dodána do toho starého dubu na křižovatce, jak si sama přeje. Zároveň bude také vyzvána, aby se v neděli odpoledne dostavila do vaší myslivny, aby se mi přece také představila. Tak, a tím je všechno vyřízeno! Vy, pane lesníku, jako její budoucí představený mi ručíte, že bude o lišku řádně postaráno, že jí nikdo

neublíží a že jí také nebude nikdo její službu ztěžovat. A nyní vás propustím, pane lesníku, a v neděli odpoledne u vás na shledanou!“

Lesník Březina překvapením ani nevěděl, jak se tehdy vypotácel z pracovny knížete pána. Ale ještě větší rozruch, úžas a překvapení vzbudil rozkaz knížete pána v lesním úřadě. Pan lesmistr leknutím div nespadl ze židle, když mu komorník přinesl písemný rozkaz knížete pána, aby uprázdněné místo hajného bylo uděleno lišce od křivého dubu, a také všichni ostatní pánové v lesním úřadě div že si hlavy neukroutili. Ťukali si prsty do čela a šeptali si přitom důvěrně, že kníže pán už je starý a dětinský člověk.

A tak bylo i na lesním úřadě jmenování lišky knížecím hajným ihned vyřízeno, protože si nikdo z úředníků netroufal v něčem knížeti pánu odporovat.

V neděli ráno zřízenec lesního úřadu odnášel velkou zapečetěnou obálkou ze zámecké kanceláře, a když došel na křižovatku nedaleko dolanské myslivny, vyhledal starý dub s vykotlanou dutinou a vložil opatrně do té dutiny onu zapečetěnou obálku.

Šťastný život na Malinovém vršku

V neděli již od časného rána ležela kmotra liška v křoví nad křižovatkou a tamodtud upřeně hleděla na silnici vedoucí od Kozorad kolem starého dubu k Nohavicím. Vyhlížela toužebně poslíčka ze zámecké lesní kanceláře, a když jej konečně spatřila, byla by se mu nejraději rozběhla naproti. Tak byla zvědavá na vyřízení své žádosti. A sotva vložil velké psaní do starého dubu a zase zmizel v záhybu silnice, vyrazila ze svého úkrytu, několika skoky sběhla k dubu, vytáhla dopis a hned zase pádila zpět k svému doupěti. Pracky se jí rozčilením třásly, když jakousi starou kudlou rozřezávala obálku a z ní vytahovala popsaný arch papíru.

Sotva však přečetla v dopise první řádek, dala se radostí do tak divokého skákání, že hlavou až tloukla o strop pelechu, a všecky krámy, které měla leckdes pověšeny nebo položeny, padaly na zem a rozbíjely se. Ale kmotra liška na to nedbala. Co jí také záleželo na několika lesklých střepech, když měla už jistotu, že v tom pelechu již zůstávat nebude a postěhuje se do hezké hájovny, kterou si parádně zařídí pořádným nábytkem, a nebude už více jíst na starém pařezu.

Když se dosyta vyskákala a vydováděla, dala se znovu do čtení dopisu, ale s tou první větou se pořád mazlila jako děvčátko s panenkou. A nedivte se, milé děti, vždyť tam – prokrýlepána – stálo černé na bílém:

„Z nařízení Jeho Jasnosti knížete Pafnuce Dimiana Halapartny, majitele panství kozoradského, se Vám oznamuje, že Vaše žádost o udělení místa hajného v hájovně na Malinovém vršku byla rozhodnutím Jeho Jasnosti příznivě vyřízena a místo ono se Vám uděluje.“

Této věty, pro ni tak líbezně znějící, se nemohla ani nabažit a četla ji snad stokrát za sebou. A byla by ji snad četla tisíckrát, kdyby si byla pojednou nevzpomněla, že se musí jít odpoledne

představit samému knížeti pánu do dolanské myslivny, jak to bylo v dopisu z lesního úřadu nařízeno. Stálo tam přece jasně a zřetelně, že se má přesně o třetí hodině odpolední dostavit do dolanské myslivny, aby vyslechla ještě některá přání knížete pána.

Rychle si tedy přečetla dopis ještě jednou a potom se začala strojit a upravovat na tu vzácnou návštěvu. Nejdříve se pečlivě a čistě umyla a potom se začala strojit do toho hajnovského úboru, ve kterém byla nastrojena, když vyhnala z lesa knížete pána. Nakonec i brýle si na nos nasadila, aby přece vážně a moudře vypadala, a potom se nedočkavě procházela před svým pelechem. Stále se dívala na stín vysoké borovice, podle kterého vždy přesně poznala, kolik je hodin, až se konečně dočkala, že stín ukazoval, že je půl třetí. A potom se s tlukoucím srdcem vydala na cestu k dolanské myslivně.

Zatím již před myslivnou na lavičce seděl kníže pán a s chutí upíjel z malovaného hrnku hustou smetanu. Byl ve velmi dobré náladě a stále říkal panu myslivci, jak je na tu podivnou lišku zvědav a jak se na ni těší. Povídal, že takovou lišku nemá ani žádný císař pán.

A tu rázem třetí hodiny, zrovna když se kníže pán podíval na hodinky, objevila se před oběma pány kmotra liška. Sotva ji kníže pán spatřil, dal se ihned do nehorázného smíchu a také pan myslivec se musel smát, když uviděl, jak je vystrojena. Ale kmotra liška se pojednou zarazila: ne proto, že se oba páni smáli, ale proto, že v knížeti pánu hned poznala onoho tlustého pána, kterého tak hrubě z lesa vyhnala! Leknutím se pod ní nohy roztřásly. Už se chtěla dát na útěk, ale vtom kníže pán vstal, vzal ji za packu a vesele jí potřásl.

„Pěkně vítám, hajný Liško!“ uvítal ji vlídně. „Pěkně vítám a velice mě těší, že vás konečně také poznávám. Tolik jsem už toho o vás slyšel, že jsem byl velmi na vás zvědav, a mám radost, že budete v mých službách. Nastoupit službu můžete třebas hned, ta stará hájovna – jakpak se tam, ke všem kozlům, říká? Já jenom

vím, že je to někde, kde dávají lišky dobrou noc – ale to je zas opravdu povedené, pane lesní –, budeme tam od nynějška tak říkat, protože tam teď opravdu bude liška dávat: ‚Dobrou noc!‘ Ta hájovna se vám řádně celá upraví podle vašeho přání, abyste se tam cítila spokojena. To všechno obstará zde pan lesní Březina a na toho se také se vším obraťte. Musíte mít přece zbrusu nový oblek a tenhle mundúr zase vraťte tomu hastroši, který vám jej jistě prozatím jen zapůjčil. Musíte přece vypadat jako řádný knížecí hajný, a proto také dostanete pěknou novou malou pušku. Nu a máte snad sama nějaká přání?“

„Nejdříve mám přání – Vaše knížecí Světlosti, abyste mi laskavě odpustil, že jsem Vaši Velectěnost z vašeho vlastního lesa tak hrubiánsky vyhnala!“ koktala rozčilená kmotra liška.

„To jste, hajný Liško, dobře udělala!“ se smíchem řekl kníže pán. „Já jsem se tak aspoň důkladně přesvědčil, jak jste odvážná, a proto jsem vás bez dlouhého rozmýšlení hned za hajného ustanovil. Já doufám, že i nadále budete tak přísná a ostražitá!“

„Slibuji Vaší knížecí Eleganci, že tu službu vždy poctivě budu ráčit zastávat!“ slibovala kmotra liška. „Ale mám ke knížecí důstojnosti malou prosbu: prosím, abych nemusela z lesa vyhánět chudé děti, které sbírají houby, jahody, maliny a jiné věci, a také abych nemusela honit staré babičky, když si přijdou nasbírat otýpku spadaného chrastí. Vaše Vysokost také o to nijak nezchudne a já budu dbát, aby jinak škodu v lese nedělaly. A potom mám ještě jednu prosbu: abych nemusela s sebou nosit opravdickou pušku! Snad mi prozatím, Vaše knížecí Spanilosti, stačí, když budu mít pořádnou bezovou bouchačku!“

Kníže pán jen mávl rukou a kývl na znamení, že ke všemu svoluje. Potom vyzval kmotru lišku, aby se posadila a něco vypravovala o svém mládí a o svém životě. A kníže pán byl velmi příjemně překvapen, když slyšel, že byla vychována u hajného Vobinušky. A potom se smál, až se ohýbal, když kmotra liška vyprávěla, jak si z kanceláře pana myslivce telefonovala panu

Špejlíkovi o šunku; jak mu napsala, že jí ta šunka tak zachutnala, že si pro tu druhou sama přijde k němu do Nohavic, a jak to chytře tehdy provedla. A také se zmínila o tom, jak se s ním poctivě vyrovnala, když mu navrátila plnou tašku peněz, kterou v lese ztratil. Ale nejvíce se starý kníže nasmál, když mu kmotra liška povídala, jak dělala zkoušku na hajného a jak ho samotného z vlastního lesa horempádem vyhnala.

Potom dal kníže pán všem sbohem a odjel. A sotva kočár odhrčel, přiběhl odněkud Venoušek a údivem si div oči nevykoukal, jak si kmotru lišku prohlížel. A což teprve když pan myslivec navzájem oba představil a kmotra liška na Venouška promluvila. Od té chvíle se nemohl hošík od ní ani odtrhnout a držel se jí stále za packu, i když ji myslivcova paní pozvala na malé občerstvení. Ale také kmotra liška měla velkou radost, že hned při prvním setkání ji má Venoušek rád. Na to přitom nevzpomněla, že Venoušek o ní často slyšel vypravovat, že ji dávno zná a že je udivený spíš nad její lidskou řečí, chůzí a podivným ustrojením.

A nejen Venoušek, ale i pan myslivec i jeho paní byli velmi překvapeni jejím slušným chováním, chytrostí a zřetelnou lidskou mluvou. Stále se jí všichni vyptávali, jak se u Vobinušků měla, proč utekla a jak se potom v lese živila. A zase znovu musela vypravovat, jak nad panem Špejlíkem zvítězila, jak ji za to nenáviděl a jak se s ním zas přátelsky vyrovnala. A to se ví, že už ji z myslivny nepustili, aby jako hajný spala v kdovíjakém pelechu, a na veliké Venouškovy prosby jí ustlali v jeho ložnici. A je opravdu kupodivu, že byli k ní pro její chování tak důvěřiví, že ji nechali s Venouškem spát.

Druhého dne chtěl pan myslivec představit kmotru lišku také svým oběma psům, Brokovi a Dunajovi. Chtěl jim přísně nakázat, že kmotře lišce nesmějí ublížit, ale kmotra liška to provedla důkladněji: přečetla jim ve psí řeči dopis od knížete pána, který oba psi vyslechli s uctivou pozorností, a potom se jim sama představila jako nově jmenovaný hajný. Přitom je pan myslivec

pozoroval, že si trochu podezřele prohlížejí její hastrošské ustrojení; proto poslal ihned pro krejčího, aby lišce co nejdříve ušil přiměřený oblek. Z Venouškových starších věcí vyhledali myslivcovi klobouček a malé boty a kmotra liška byla slušně ustrojena. Jenom jí chyběla ještě bezová bouchačka a tu také dal pan myslivec od dřevorubce udělat.

Také hájovnu na Malinovém vršku dal pan myslivec hned důkladně opravit a zatím byla kmotra liška u myslivců hostem. Chodila s Venouškem na procházky, hrála si s ním, a Venoušek si ji v krátkém čase tak velice zamiloval, že nechtěl o tom ani slyšet, aby odešla do svého nového domova. Přitom si kmotra liška také zašla do svého starého pelechu, aby si odnesla některé drobnosti na památku, a také proto, aby myslivcovům nenápadně vrátila to vypůjčené rádio. A přitom si umínila, že jim nahradí i ty dvě druhé věci, které si vypůjčila: gramofon a kouzelný stoleček.

Zatím byla hájovna na Malinovém vršku již tak upravena, že se kmotra liška mohla do ní přistěhovat. Mnoho práce jí to stěhování nedalo, protože skoro nic neměla, ale v hájovně bylo pro ni na rozkaz knížete pána všecko tak upraveno, aby se jí tam hodně líbilo.

Když se kmotra s myslivcovou rodinou loučila, byla velmi dojata. Srdečně a vděčně děkovala paní myslivcové za milé pohostinství a zvala ji upřímně, aby také někdy zavítala do jejího domova. Také panu myslivcovi děkovala, že ji nikdy nepronásledoval a jí neubližoval.

Velmi nerad se s ní loučil Venoušek, ale přestal plakat, když mu rodiče slíbili, že ji bude často s otcem navštěvovat. Pan myslivec kmotru lišku sám do hájovny dovedl a jako její představený jí ukázal hranice lesa, který měla za povinnost hlídat. Kmotra liška přitom slibovala, že jí do lesa nesmí přijít ani noha, která by tam chtěla škodit, a na důkaz své přísnosti vystřelila ze své bezové bouchačky.

A ještě vám musím, milé děti, povědět, že se s ní stěhoval

do hájovny i starý Matěj z dolanské myslivny, kterého s ní pan myslivec proto poslal, aby se jí tam nestýskalo, a také proto, aby vyřizoval všelijaké posílky. Starý Matěj s ní šel rád, neboť si ji za těch pár dnů velmi oblíbil a těšil se, jak tam budou spolu spokojeně hospodařit. Byl to starý kuchař a hned první den ukuchtil znamenitý oběd z bohatých zásob, které tam dal kníže pán den předtím ze zámku dopravit.

Kmotra liška byla velmi spokojena. Hájovna se jí líbila a také službu snadno zastávala. Matěj dobře vařil a kmotra liška mu za to dopřávala zase hojnost tabáku, aby také on byl u ní spokojen. Pan myslivec k ní přicházel skoro každý den a vždy přivedl s sebou Venouška, aby se s kmotrou liškou potěšil. Také sám kníže pán brzy do hájovny zavítal, aby se kmotry lišky zeptal, jak je ve službě spokojena a co by si ještě přála. Poseděl si hodně dlouho na lavičce pod velikým bukem a pořád se chechtal tomu, jak ho kmotra liška z lesa vyprovodila. Liboval si, jak se mu tam krásně sedí, a sliboval, že tam přijde častěji, protože si s kmotrou liškou rozumněji popovídá než s ostatními knížaty, hrabaty a barony. Proto také bez dlouhého rozmýšlení svolil, že do hájovny zařídí všecko, o co hned při dobré vůli kmotra liška požádala: rádio, gramofon i telefon, a to proto, aby jí pokaždé svou návštěvu mohl oznámit.

Byla tedy kmotra liška se svou službou spokojena, a jestliže si ještě něco přála, tak to bylo jenom to, aby ji jako panského hajného viděl hajný Vobinuška, Růženka a Jeník a oba ti huňatí hafani Hektor a Sultán.

A její přání se vyplnilo dříve, než se nadála. Asi za čtrnáct dní potom, co nastoupila službu panského hajného, potkala na své dopolední obchůzce lesem dvě děti. Kmotra liška ihned poznala, že jsou to děti hajného Vobinušky Jeník a Růženka, ale děti lišku nepoznaly. Prohlížely si ji s velkým údivem a překvapením nemohly ani promluvit. Také kmotra liška na ně chvíli hleděla s radostným úsměvem a pro velkou radost z toho setkání si ani nevzpomněla, že také umí mluvit lidskou řečí.

„To je jako naše liška!“ promluvil konečně Jeník stísněným hlasem. „Ale – co se to s ní stalo? Kde vzala ty krásné myslivecké šaty? Vždyť vypadá jako náš tatínek nebo pan myslivec Březina!“

„A brýle, boty a také nějakou podivnou pušku! A prokrýlepána – špacíruje si tu klidně po lesní cestě jako někde na návsi!“ šeptala bratříčkovi Růženka. A hned potom k lišce vlídně promluvila: „Liško, lištičko, jsi to opravdu ty a poznáváš nás?“

A teď jistě víte, milé děti, že ji ani v duchu nenapadlo, že by jí liška mohla na to odpovědět, a proto se ona i její bratříček div leknutím a překvapením nesvalili do kyprého mechu, když na ně opravdu promluvila: „I jsem to ta liška a poznávám vás, Jeníku a Růženko! Vy si ani nedovedete představit, jakou mám radost, že se s vámi shledávám! Od té doby, co jsem od vás tak najednou a bez rozloučení utekla, jsem na vás stále vzpomínala a těšila se na tu chvíli, kdy se s vámi zase shledám. Ale teď již nejsem obyčejná liška, jak snad vidíte, a jsem skutečný panský hajný ve službách knížete pána Pafnuce Dimiana Halapartny. A vy budete tak hodné a půjdete se mnou do mé hájovny, abych vám to mohla dokázat!“

Ale obě děti byly tím vším tak překvapeny, že se nemohly ani hnout, a teprve když je kmotra liška vzala za ruce, probraly se trochu z toho udivení a jako ve snách šly za liškou k její hájovně. A snad to bylo tím, že byla kmotra liška oblečena jako jejich tatínek, že se obě děti brzy ze svého ustrnutí tak vzpamatovaly, že nejen pozorně poslouchaly, co jim cestou vykládala, ale samy také se jí začaly na mnohé věci vyptávat: proč od nich utekla, jak potom byla živa a jak to dokázala, že se stala knížecím hajným.

Zatím došly do hájovny, a když s pomocí Matějovou kmotra liška děti náležitě pohostila, nastalo hned nové vyptávání. A tu se kmotra liška dozvěděla, že ve staré hájovně se celkem nic nezměnilo a že jsou tam stále všichni zdrávi.

„Jenom psy budeme mít nové,“ povídá smutně Růženka. „Kníže pán dá tatínkovi nějaký nový druh loveckých psů a ty staré musíme dát pryč! Kdo ví, ke komu teď přijdou, staří chudáci!

Budou muset tahat vozík nějakému mlékaři nebo potulnému brusiči a z hladu jistě ani nevyjdou. Ach – ubohý Sultáne a Hektore! Těžko se budeme s vámi loučit a vy jistě také neradi od nás půjdete pryč!“

A Jeník k tomu dodal zamyšleně: „Těm se bude dlouho stýskat po lesích, když v nich celý život prožili. A mně se také bude stýskat po těch milých kamarádech.“

Potom bylo chvíli ticho. Děti měly hlavy skloněny a také kmotra liška měla hlavu v packách, jako by o něčem usilovně přemýšlela. Ale pak se náhle zvedla a promluvila k dětem vesele: „Už jsem na to přišla, milé děti! Já si ty dva staré brachy vezmu sama do služby, protože nějaké psy také mít musím a s nějakými mladými štěňaty se zlobit nebudu. Tak víte co? Já si pro ně v neděli k vám zajdu a tím bude všechno vyřízeno k všeobecné spokojenosti. Já budu mít psy, které dobře znám, a vám se po nich už tak stýskat nebude, když budete vědět, kde jsou a že se s nimi dobře zachází. A můžete je u mne vidět, kdykoliv budete chtít – vždyť mě snad přijdete také často navštívit!“

Z toho ovšem měly děti velkou radost. Děkovaly kmotře lišce za to dobrodiní a radostně ji objímaly. Říkaly jí, jak se těší na její návštěvu a jak budou rodiče překvapeni, až o ní všecko uslyší a až ji také uvidí. A tak se v radostném povídání přiblížila chvíle, kdy se děti s kmotrou liškou musely rozloučit. Znovu jí pak děkovaly, že se ujme těch ubohých psů, a znovu a znovu jí říkaly, jak jsou rády, že se s ní opět shledaly, že se má dobře a že se mohou často navštěvovat. Kmotra liška je kus cesty vyprovodila a pak se s nimi srdečně rozloučila. Děti radostně spěchaly k domovu a kmotra liška kráčela volně k své hájovně.

O nejbližší neděli potom nastalo ve staré hájovně U pěti buků velké vzrušení. Rodiče Růženky i Jeníka byli sice už dost na to připraveni, čím se liška stala a že po lidsku mluví, ale když se kmotra dostavila v plné parádě a dala jim po lidsku pozdravení, nemohli jí úžasem a rozčilením ani poděkovat. Také psi Hektor a Sultán byli jejím zjevem tak udiveni, že zapomněli na ni

vyštěknout a boulili na ni vykulenými kukadly. Zato děti ji už přivítaly jako starou známou a s jásotem si ji vedly do světnice.

Tam ji nejdřív řádně pohostili a pak nebylo řečem, povídání a vyptávání konce. Hajný Vobinuška říkal lišce „kolego" a choval se k ní velmi zdvořile, když slyšel, jak ji má kníže pán rád, ale také se smál, až se ohýbal, když mu pověděla, jak vyhnala knížete pána z jeho vlastního lesa. A tak jim všem krásně uběhlo to nedělní odpoledne, a nežli se nadáli, nastával večer. A tu než se rozloučili, požádala kmotra liška hajného Vobinušku o ty dva zestárlé hafany.

To hajného velmi potěšilo, protože mu také bylo psů líto, a milerád je kmotře lišce daroval. Měl jen starost, zdali s ní budou chtít jít, ale kmotra liška ho hned přesvědčila, že s ní půjdou velmi rádi. Vyšla s hajným na dvůr před jejich boudy a tam k nim promluvila ve psí řeči. Oba psi svěsili ohony a hleděli zahanbeně k zemi, když jim řekla, kdo vlastně ona je a čím se stala. A ještě více zesmutněli, když jim pověděla, že je hajný musí dát na rozkaz knížete pána nějakému potulnému brusiči, ale hned zase veseleji zvedli hlavy, když jim vlídně oznámila, že si je odvede do své hájovny na Malinovém vršku.

Smutně a těžce se pak oba psi loučili se svým starým domovem a pak šli poslušně za svým novým pánem, protože jim bylo milejší zůstat dále v lese nežli se kdovíkde plahočit. Šli za ní se sklopenými hlavami a každou chvíli se na sebe tak podívali, jako by si povídali: „To se to na tom světě podivně mele!" Neměli dost dobré svědomí a styděli se za to, že lišku tak proháněli, a měli obavu, že jim to liška zas pořádně oplatí.

Toho se však nedočkali. Kmotře lišce postačilo, když viděla, jak toho oba litují, jak s opravdovým obdivem uznávají její nadvládu a ochotně vyplňují každé její přání. Za to jim přála dostatek jídla a také je moc nehonila. Práci s nimi měla usnadněnou tím, že jim mohla všechno pořádně vyložit ve psí řeči a že také psi jí mohli své poznatky snadno a srozumitelně ohlásit. Starý Matěj si je brzy také oblíbil, a tak tam všichni žili v té hájovně docela

spokojeně.

Když neměla kmotra liška zrovna službu, poslouchala gramofon a rádio nebo si telefonovala s myslivcovým Venouškem. On ji také přicházíval často navštívit, a když se tam někdy sešel s dětmi hajného Vobinušky, ozývala se hájovna na Malinovém vršku smíchem, jásotem, halasem a tartasem. To vždy kmotra liška zapomněla, že je panským hajným, a dováděla se svými psy jako se sobě rovnými kamarády. Zatím starý Matěj kuchtil něco dobrého, a když viděl, že se ta žoužel již dost unavila, zavolal je do světnice a všem podal občerstvení.

A tak plynul kmotře lišce život spokojeně, bez starosti, jak bude zítra, a s vědomím, že si to vše také zaslouží. Však jí kníže pán při svých častých návštěvách stále opakoval, jak je s její službou spokojen, a vždy se znovu a znovu na lavičce pod starým bukem chechtal, až se ohýbal, když připomněl kmotře lišce, jak ho tenkrát kalupem hnala z jeho vlastního lesa.

OBSAH

V hájovně U pěti buků	2
Nový domov	10
Nezdařený rybolov	13
Dobrodružství s kouzelným stolečkem	16
Čertovský gramofon	22
Sláva telefonu!	29
Smělý dopis a sázka	32
Nebezpečná výprava do Nohavic	35
Poklad na silnici	41
Kmotra liška se stává slavnou	46
Podařená zkouška na hajného	53
Jak se kníže pán div nerozsypal smíchy	57
Šťastný život na Malinovém vršku	62

literatura na webu
http://atheneum.zde.cz
Atheneum